

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra antropologie a zdravotní vědy

Bakalářská práce

Karel Penc

Subkultury hooligans

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl jsem v ní veškerou literaturu a ostatní informační zdroje, které jsem použil.

V Kyjově dne

19.4.2023

.....

Karel Penc

Poděkování

Děkuji tímto doc. Mgr. Martině Ciché, Ph.D. za neuvěřitelně nápomocnou spolupráci, vedení, cenné rady, připomínky a okamžitou pomoc a podporu během psaní této bakalářské práce.

Obsah

Úvod	7
TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 Vymezení pojmu „hooligans“	9
1.1 Divák, fanoušek, ultras, chuligán	9
1.2 Způsoby projevu „hooligans“	11
1.2.1 Agrese, agresivita a násilí	11
1.2.2 Rasismus a další projevy „hooligans“	15
1.3 Příčiny chuligánství.....	17
1.4 Příbuzné skupiny chuligánů	20
2 Typologie „hooligans“	23
3 Vznik a vývoj „hooligans“	26
3.1 Kolébka „hooligans“ – Velká Británie	26
3.1.1 Derby a rivalita v Anglii – nejvyhrocenější zápasy a chuligánské skupiny	29
3.2 Chuligáni v České republice.....	34
3.2.1 Historický vývoj subkultury „hooligans“ v České republice	35
4 Prevence fotbalového chuligánství	38
4.1 Opatření platná v České republice	38
4.2 Globální protichuligánská politika	42
4.2.1 Protichuligánské a protirasistické organizace	44
4.3 Srovnání protichuligánské politiky ČR a Anglie	46
5 Výzkumná část.....	49
5.1 Metody výzkumné části	49
5.2 Informanti	49
5.3 Hlavní a dílčí výzkumné otázky	50
5.3.1 Láska ke klubu – pravá nebo umělá?.....	51
5.3.2 Problémy v rodině a nízká životní úroveň	52
5.3.3 Zdroj rasismu ve fotbale – to jsou „Hooligans“	54
5.3.4 Alkohol a drogy – bez toho to nejde.....	55

5.3.5	Fotbal a parta – nic víc, nic míň	56
5.3.6	Proč? – adrenalin, čest a oddanost.....	58
5.3.7	Bitky a policie – denní chleba „hooligans“	59
5.4	Shrnutí výzkumné části	61
Závěr	62
Seznam literatury	63

Úvod

Bakalářská práce „Subkultury hooligans“ se věnuje problematice fotbalových chuligánů. Jedná se o prozatím málo prozkoumaný fenomén, který se ale čím dál více dostává do popředí veřejného mínění společnosti a je v podvědomí všech fotbalových fanoušků i diváků. Tato negativní subkulturní anomálie je velmi komplexní a práce se proto snaží zachytit všechny důležité aspekty, které s problematikou chuligánství souvisí.

Teoretická část se zpočátku věnuje vymezení pojmu „hooligans“ mezi dalšími podobnými fotbalovými, potažmo sportovními pojmy. Následuje pasáž, která se snaží pochopit projevy a příčiny konání členů chuligánských skupin. Pro to, abychom byli schopni pochopit jakýkoliv fenomén moderní doby, převážně subkulturní fenomén, je třeba pochopit historický vývoj daného fenoménu. Proto část, která se věnuje historickému vývoji fotbalového chuligánství, je pro plné pochopení této problematiky meritorní a zaměřuje se na Velkou Británii, jakožto na kolébkou „hooligans“ a pochopitelně také na Českou republiku. Nechybí ani nastínění současné situace, která se ovšem objevuje skrz na skrz celou prací. Při výskytu negativního jevu, který není společností přijatelný, je nutné shrnout prevenci. Část o prevenci „hooligans“ popisuje světový, převážně evropský postoj všech největších fotbalových organizací jako jsou FIFA a UEFA. Dále se v rámci prevence práce zaměřuje na situaci v České republice, popisuje kroky nejvyšších orgánů, které jsou vůči chuligánství v kompetenci, a dochází ke srovnání protichuligánské politiky České republiky a Velké Británie, a to z toho důvodu, že rozdíly zvládání krizových situací vytvořených „hooligans“ jsou mezi danými zeměmi naprosto enormního rázu.

Výzkumná část jde ruku v ruce s teoretickou částí. Byla použita metoda otevřeného kódování v rámci rozhovorů se dvěma členy chuligánských gangů na území České republiky. Jeden z informantů je můj dlouholetý přítel, který se už dlouhou dobu pohybuje v centru dění české chuligánské scény a zároveň je vůdcem jedné nejmenované české chuligánské skupiny. Druhý informant byl vybrán na doporučení mého zmiňovaného kamaráda. Cílem výzkumné části je ověřit teze, předsudky, stereotypy a domněnky vycházející z teoretické části. Vybrané teze či stereotypy jsou sestaveny do segmentů, přičemž každému segmentu jsou přiřazeny otázky, na které oba informanti odpovídali. Skrze jejich odpovědi se výzkumná část snaží přijít na to, zda daní informanti potvrzují či odporují již zmíněným tezím z teoretické části.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení pojmu „hooligans“

„Toho dne jsme mohli v Manchesteru zemřít. Každý o tom věděl, ale nezemřeli jsme.“

Hláška z filmu Hooligans (2005)

V každém sportu je vášně. Tam, kde je vášně, je láska. A tam, kde je láska, je nenávisť. Konkrétně fotbal je doopravdy oblast, ve které se klidně otec se synem nemusí týden bavit, protože syn hraje za Manchester City, otec fandí od malička Tottenhamu a syn právě porazil Tottenham ve finále F.A. Cupu¹. Mluvíme zde o reálném případě bývalého kapitána Manchesteru City, Vincenta Kompanyho a jeho otce. Tímto lze naznačit, že fotbal opravdu budí emoce a vášně, které v tomto případě nejvíce radikálním způsobem prokazují fotbaloví chuligáni. Fenomén konfliktních fotbalových fanoušků, někdy označovaných za „britskou nemoc“ (British disease), se objevil poprvé na Britských ostrovech. Samotné slovo „chuligán“ vzniklo v 19. století a je odvozeno od irského příjmení Hooligan, potažmo Houlihan.² Jednou z interpretací tohoto slova je historka, potažmo legenda o jednom irském vyhazovači jménem Hooligan. Ten údajně na konci 19. století pracoval v Londýně jako vyhazovač a velmi agresivním a nevybíravým způsobem se velmi rychle postaral o zákazníky baru, kteří se nechovali předpisově a ukázněně.³ Jiná verze zase pojednává o londýnském gangu rodiny Hooliganů.⁴

1.1 Divák, fanoušek, ultras, chuligán

Fenomén chuligánství je obzvlášť pro různá média či bulváry velkým lákadlem, a proto se díky spoustě mylným článkům a reportážím ve víru společnosti často zaměňují níže zmíněné pojmy.

Divák je člověk, který hledá zábavu a oddech. Není emocionálně spjatý s žádným fotbalovým týmem, nezná fanouškovské pokřiky a koneckonců mnohdy ani nemusí úplně rozumět pravidlům hry. Hlavním cílem je se zabavit a pokud se utkání vyvíjí nudně, může jej s klidným svědomím vypnout a najít jiný, zábavnější zápas, případně i úplně jiný sport. Pokud některý tým vede, má tendence fandit týmu, který prohrává, aby obraz hry byl napínavější a akčnější. Je schopen objektivně hodnotit jednotlivé výkony hráčů nebo trenérů. V neposlední

¹ F.A. Cup – Nejstarší anglická pohárová soutěž, ve které se utkávají všechny anglické týmy.

² MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 11.

³ ŠIFTA, Fotbalová derby v Anglii – Víc než jen zápas, 2022, str. 314.

⁴ 518, Vladimír a Karel VESELÝ. *Kmeny: [současné městské subkultury]*, 2011, str.452-453.

řadě častokrát sleduje zápas „pasivně“. Tedy skrze rádio, zprávy anebo „highlights“ po zápase (nejzajímavější akce zápasu).⁵

Fanoušek je přesným opakem všeho, co vykazuje divák. Nabízí se i podotknout, že fanoušek ani nemůže pochopit chování diváka a považoval by ho za „nelogické“. Fanouškovstvím si lidé prochází celý svůj život, a ten, kdo je fanoušek, má nějaký svůj oblíbený tým již od útlého mládí, jako například já svoji milovanou londýnskou Chelsea. Celým životem provází fanouška láska a oddanost k určitému klubu, na který nedají dopustit ani třeba v momentech, kdy se jeho týmu dlouhodobě nedaří. Fanoušek se dále vyznačuje například tím, že si kupuje merch – dresy, šály, hrníčky s logem klubu a tak dále. Má tendence od zápasu očekávat různé scénáře a v mnoha případech si fanoušek během zápasu „hraje“ na trenéra svého týmu, kdy tým buď vášnivě povzbuzuje, opravuje dle něho mylné trenérovo rozhodnutí a upravuje taktiky, které měly být dle něho použity jinak, než jsou použity trenérem týmu v daném utkání. Dalším možná tím nejdůležitějším znakem je rivalita s ostatními. Pokud je fanoušek členem nějaké skupiny kamarádů, dochází k různým hádkám a rozepřím ohledně dění ve fotbalovém světě. Třešničkou na dortu v těchto kamarádských skupinách je to, když fanouškův tým prohraje s týmem svého kamaráda. Fanouška v tento moment čeká týden plný posměšků a utrpení. Posledním a tím nejnovějším znakem fanouškovství je vznik různých médií, kde se fanoušci klubů scházejí a sdělují své pocity. Může se jednat o zakládání různých skupin na sociálních sítích, anebo dokonce vytváření vlastního fanouškovského projektu ve formě podcastu či točení videí na platformu jako YouTube. Tímto se vyznačuji jako fanoušek i já, jelikož jsem vedoucím a tváří největšího česko-slovenského podcastu o Chelsea – Stamford Bridge Podcast.⁶

Ultras je fanouškovská skupina, kterou lidé nejvíce zaměňují právě s chuligány. Zaměňování je ovšem na místě, jelikož někteří „ultras“ se od chuligánů můžou distancovat, nebo naopak můžou být jejich přímou součástí. Jedná se o organizované fanouškovské skupiny, které na zápasech můžeme vidět v tzv. kotli. Kotel je místo, ve kterém se nachází ti nejvěrnější a nejhluchnější fanoušci. Je to také místo, kde se zpívají chorály, které ozvučí celý stadión a mají za úkol vytvářet atmosféru nejen pro podporu hráčů, ale především k tomu, aby fandili i ostatní fanoušci, kteří sedí po celém stadionu. Pochopitelně kromě fanoušků soupeře, kteří mají také svůj kotel. Kromě Britských ostrovů se „ultras“ dále vyznačují používáním pyra – světlic a dýmovnic. Mezi další projevy řadíme užívání a vytváření obrovských plakátů s motivy klubu,

⁵ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbalové chuligáni, 2004, str. 12.

⁶ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbalové chuligáni, 2004, str. 12.

kteře obzvláště v televizních přenosech působí opravdu velkolepě a monumentálně. Nicméně je důležité poznamenat, že některé znaky, které „ultras“ prokazují, mají společné právě s chuligány. Jedná se o projevy rasismu a v extrémních případech i násilí.

Chuligánství se budeme věnovat v dalších kapitolách podrobněji, nicméně v tomto dojde k nastínění kontrastu mezi chuligánstvím a výše zmíněnými „somatotypy“ fotbalových sociálních rolí. V mnoha případech se chuligáni identifikují pouze se svojí skupinou, nikoliv s týmem. Důležitým rozpoznávacím prvkem jsou jejich vlastní symboly. Ty nejenže zapřičiňují odlišení od ostatních chuligánských, či ultras skupin, ale také poukazují na opravdu promyšlený a propracovaný model se znaky typickými pro sociální skupinu. Mimo to jsou chuligánské skupiny často agresivnější než ty ostatní, které můžeme na stadionech najít a dá se říct, že doslova vyhledávají konflikty.⁷

1.2 Způsoby projevu „hooligans“

Doména „hools“ jsou domluvené souboje s jinými chuligánskými skupinami. Obecně to vypadá tak, že se sejde například padesát chuligánů Baníku, padesát chuligánů Opavy, domluví si podmínky souboje a sejdou se na odlehlém poli někde daleko za městem. Tam se proti sobě postaví dohromady sto mužů a jdou se porvat. Zní to jednoduše, ale úplně tomu tak není. Způsoby projevu „hools“ jsou víceméně velmi podobné všude, kde se tyto skupiny nachází, a proto se zde nabízí možnost vše více zobecnit.

1.2.1 Agrese, agresivita a násilí

Agrese a agresivní chování je jev, který se dle hromady odborníků dá právě sportem odbourat a přetavit v něco pozitivního. Každopádně se agrese a agresivní chování mnohokrát objevuje jako nežádoucí a nespolečensky přijatelný jev. Samotná definice agrese může být dosti problematická, a ne zcela jasná, ale každá definice tvrdí něco v tom smyslu, že agrese je to, když jeden dělá tomu druhému něco, co se mu nelíbí. Z toho vyplývá, že agresivní chování obsahuje širokou škálu věcí, které mohou být místy i dost subjektivní. Slepíčka (2009) vymezuje tři znaky agrese:

- a) agrese zahrnuje udílení škodlivých stimulů jedním organismem druhému,
- b) škodlivé stimuly jsou udíleny záměrem poškodit oběť,
- c) agresor očekává, že škodlivé stimuly budou mít svůj zamýšlený efekt.⁸

⁷ SMOLÍK, Subkultury mládeže – uvedení do problematiky, 2010, str. 155.

⁸ SLEPIČKA, Psychologie sportu, 2009, str. 165.

Dále je podotýkáno, že diváci, kteří sledují sporty s větší pravděpodobností výskytu agresivního chování, mají větší tendence k tomuto chování, než diváci, kteří sledují sporty, které jsou méně agresivní (plavání, gymnastika, ...). Slepíčka (2009) říká: „*Teorie sociálního učení operuje s napodobováním agresivního chování sportovců jako faktorem nárůstu agresivity diváků, hypotéza, frustrace – agrese hovoří o frustraci z neúspěchu „vlastního družstva“ při nemožnosti jakkoli tomuto družstvu pomoci.*“⁹

Dle Slepíčky (2009) je divácká agrese spojena s psychologickými a sociálními příčinami diváků:

- a) společenské prostředí a sociální začlenění diváka,
- b) specifické prostředí sportu,
- c) situační podmínky v hledišti a na hřišti,
- d) úlohy sdělovacích prostředků.¹⁰

Proč ale dochází k agresi na fotbalových tribunách a prostorách stadionu a proč došlo k tomu, že se chuligánské skupiny upnuly nejen na oblast fotbalu, ale jakéhokoliv týmového sportu? Dle Slepíčky (2009) stadiony a jejich okolí nabízí „prožitky dobrodružství“, kde se lidé nachází v prostředí, které je zcela odlišné od klasického prostředí běžného života. Nabízí adrenalin v podobě podpory a upnutí se na jeden konkrétní fotbalový tým za účelem oslavování úspěchu jejich oblíbeného klubu a považování se za jakousi součást daného úspěchu skrze jejich podporu daného klubu. To samé platí i opačně, a pokud se týmu nedaří, jedinci upnutí na daný klub to nesou velmi těžce, a to je většinou ten bod, který podporuje nejenom chuligány, ale i ostatní fanoušky na stadionu k agresivnímu chování.

Výskyt agresivního chování podporuje i fakt, že hlediště fotbalového stadionu je místo s desítkami tisíc lidí a lidé mají pocit bezpečí a anonymity. Tudiž jsou více náchylní a odhodlaní k tomu své agresivní chování projevit s pocitem, že jsou schovaní za ostatními za neviditelným pláštěm anonymity. Tyto teze se dají vztáhnout i na samotné fotbalové chuligány, pokud je alespoň trochu zajímavá to, jak si vede tým, jehož barvy se snaží reprezentovat.¹¹

Takovým dosti nepřesným tvrzením je totiž to, že chuligány často nezajímá průběh samotného zápasu, a i když to někdy může být u některých případů pravda, ve světě fotbalu

⁹ SLEPIČKA, Psychologie sportu, 2009, str. 176.

¹⁰ SLEPIČKA, Psychologie sportu, 2009, str. 176.

¹¹ SLEPIČKA, Psychologie sportu, 2009, str. 176–177.

panuje názor, že chuligáni jsou opravdu věrnými fanoušky daného klubu. Podstatou chuligánství je totiž loajalita ke své chuligánské skupině, ale taky ke klubu, za který „bojují“.

Zajímavá teorie agresivního chování v blízkosti fotbalového stadionu tvrdila, že hlavním spouštěčem by mělo být užívání alkoholu. Tato teorie byla ale ihned celou řadou sociologů smetena ze stolu, a i když tam nějaká souvislost agresivního chování vyvolaného skrze užívání alkoholu může být, není vůbec markantní a je zcela zanedbatelná. Faktem, který tuto teorii zcela vylučuje, je výskyt tzv. opilých chuligánů – „roligans“. Ti v 80. letech, kdy tato teorie našla světlo světa, měli velmi podobné „picí“ návyky jako angličtí fanoušci, odkud teorie pochází. Roligans jsou až přírodním úkazem. Jejich způsob podpory klubu spočívá v mírumilovném fandění, nošení humorných triček a transparentů zesměšňujících soupeře v přijatelné míře a pozitivní energii.¹²

Způsoby agresivních projevů chuligánských skupin je celá řada. Nejde ani přesně určit a vymezit jednotlivé typy, za agresivní chování lze považovat jakékoliv chování vybočující ze společenských norem nebo jakékoliv chování na hraně, či za hranou zákona alespoň z části související s fotbalem.

Jedním ze základních projevů, který je nejvíce známý, jsou potyčky. Fotbaloví chuligáni kolem sebe mají totiž jakousi zvláštní auru „rváčů“ a na živé zápasy netřeba chodit nějak zvlášť často, aby šlo vycítit, kdo může být chuligán a kdo ne. Právě potyčky a rvačky jsou tedy pro ně doslova posvátné a rvačky spojené s obrovskou dávkou adrenalinu spojené s podporou klubu se dají klasifikovat jako věc, co dělá pro „hools“ chuligánství chuligánstvím. Základním znakem vyplývajícím z rvaček jsou již výše zmíněné souboje dvou zneprátelených chuligánských skupin. Takzvaný „třetí poločas“ začíná buď před zápasem, po něm, nebo i v rámci dohody dvou skupin, kdy se ani zápas jejich týmů nemusí konat a zkrátka a dobře si chtějí poměřit své síly. Jejich zástupci si přes mobil domluví místo, čas, počty a způsob rozlišení. Většinou se jedná o odlehlá místa, mimo dosah policie a veřejnosti. Nejčastěji se jedná o odlehlá pole za městem. Aktéři zpravidla absolvují jeden náběh v počtu předem určeném a vyrovnaném na obou stranách. Bojuje se bez zbraní a pokud protivník leží, nesmí se do něho kopat za předpokladu, že se vzdá a nepokračuje v boji. U pole stojí hlídka, která kontroluje, zda se neblíží policie či jiné bezpečnostní složky. Skupina, která se dá na útěk nebo se vzdá, prohrála. S podivem se dá také dohledat, že se někdy skupiny po tomto střetu, pokud

¹² FROSDICK, Football hooliganism, 2005, str. 136.

se jedná o den zápasu jejich klubů, vzájemně doprovodí na zápas a začlení se mezi ultras či fanoušky.¹³

Další více obecným projevem agrese a agresivního chování, které mohou projevovat i jiné skupiny (fanoušci, diváci), které se nachází na fotbalovém stadionu, je vniknutí na hrací plochu. Tento projev je ale v dnešní době opravdovou raritou, protože pokud se bez dovolení během hry někdo z fanoušků dostane úmyslně na hrací plochu, je odveden pořadatelskou službou a je ihned identifikován. Proto jsou chuligánskými skupinami volena vniknutí na plochu za předpokladu, že jich bude více než dvacet a bude už po závěrečném „hvizdu“, jelikož pořadatelská služba hlídá celý stadion převážně venku a mají tím pádem větší šanci na samotné vniknutí, konfrontaci s nepřátelskou skupinou či jiný důvod, a následné zařazení do davu.

Častějším jevem je házení předmětů, ať už pouze jen tak na hrací plochu, a nebo přímo na aktéry hry (hráče, trenéry, rozhodčí,...). Tento jev je velmi častý i u obyčejných fanoušků. Pravděpodobně nejbizarnější věc, která se kdy dostala z tribun na hřiště, která měla opravdu silný význam, byla opravdová prasečí hlava. Tu před sebou viděl při zahrávání rohového kopu portugalský fotbalista Luis Figo v zápase El Clásico¹⁴ v roce 2002, kdy přestoupil z Barcelony do Realu Madrid a byl v Katalánsku úhlavním nepřítelem číslo jedna. Jeho dres byl na ulici hromadně upalován, fanoušci jemu a jeho rodině vyhrožovali smrtí a před kopačky mu přistála opravdová prasečí hlava.

Vandalismus je taktéž velkou devízou fotbalových „hools“. To koneckonců známe i my v České republice, kdy chuligáni FC Baník Ostrava zničili kromě cizích stadionů také ten svůj vlastní – Bazaly. Nakonec je nutné zmínit i časté užívání verbálního násilí. Ať už se jedná o cílené a secvičené pokřiky nebo náhodné verbální útoky. Na koho jsou mířeny se dá asi už jednoduše domyslet. Na očích veřejnosti jsou velmi časté náhodné útoky, které se nejčastěji odehrávají po zápase, počínaje neplánovaným napadením jedné chuligánské skupiny jinou, případně napadením nevinných fanoušků. Velmi časté jsou rvačky a přepadávání hospod poblíž stadionu, kde se většinou chuligáni domácího fotbalového týmu schází. Pochopitelně nejvíce na očích bývají potyčky s policií a bezpečnostními složkami v okolí stadionu. Nakonec za zmínku stojí rabování obchodů a ničení dopravních prostředků. Velkým problémem

¹³ 518, Vladimír a Karel VESELÝ. *Kmeny: [současné městské subkultury]*, 2011, str.454-455.

¹⁴ El Clásico – Zápas mezi dvěma největšími a nejúspěšnějšími španělskými kluby Realem Madrid a Barcelonou, obvykle velmi vyhrocený a dopředu velmi zabezpečený skrze nepokoje, jak na stadionu mezi hráči, tak mezi fanoušky.

pro bezpečnostní složky bývá právě nádraží, kde většinou domácí chuligánská skupina čeká, až přijedou hosté. Čeká nejenom na hostující chuligánskou skupinu, ale bohužel i řadové, obyčejné a ničím nebezpečné fanoušky, mnohdy s ženami a dětmi. „Hools“ se zbrojí četným počtem tupých, ale i bodných zbraní, od boxerů přes pálky až po nože. Co se týče střelných zbraní, ty nejsou tak častým jevem.¹⁵

1.2.2 Rasismus a další projevy „hooligans“

Problematika rasismu ve fotbale je celosvětovým fenoménem, který se řeší neustále. Poklekávání všech hráčů před skoro každým zápasem v rámci boje proti rasismu v anglické Premier League¹⁶, známé heslo „No To Racism“ před každým zápasem Ligy Mistrů¹⁷ UEFA¹⁸ a spousta dalších známých reklam, či hesel, které se snaží ve světovém fotbale umlčet rasismus. Netýká se pouze chuligánů, ale mnoho případů odhalilo projevy rasismu i u řadových fanoušků a diváků.

V 70. letech v Anglii se v klubech začalo objevovat stále více hráčů jiné barvy pleti než bílé. Zároveň se v tomto období na území západní Evropy lidé začali nenávisně ohrazovat vůči lidem jiné barvy pleti skrze masovou migrační vlnu. Pomalu tak sílily ultrapravicové organizace, které se chtěly dostat i na ochozy fotbalových tribun. Ve skupinách chuligánů se tím pádem začali objevovat skinheadi a neonacisté. Na druhou stranu spousta chuligánských skupin byla v té době směřována ultralevicově, proto často vznikaly spory kvůli politickému vnímání dané skupiny. Zároveň se v té době formovala první protirasistická státní, ligová a klubová opatření, či spolupráce klubu s fanoušky ve formě vyvěšování protirasistických plakátů a chorejí na tribunách. Dokonce se objevovaly chuligánské, či ultras skupiny založené přímo pro boj proti rasismu. Je ale nutno podotknout, že ať už byla chuligánská skupina krajně levicová, či pravicová, od veřejné nálepky chuligánství se snažily distancovat. Přímých projevů rasismu chuligánů je celá řada a jsou spojeny s jejich projevy agresivního chování popsanými v předešlé kapitole. Těmi „méně“ destruktivními pro fyzické zdraví lidí kolem nich jsou verbální útoky a házení předmětů na hřiště s jistými stereotypními prvky, které určitě každý alespoň někdy slyšel. Může se jednat o vydávání opičích zvuků, když má míč na noze hráč afroamerického původu. S tímto se pojí házení banánových slupek po hráčích afroamerického

¹⁵ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str.15.

¹⁶ Premier League – Nejvyšší a nejprestižnější anglická ligová soutěž. Mnohými označována jako „nejtější a nejlepší fotbalová liga na světě“.

¹⁷ Liga Mistrů UEFA – Anglicky UEFA Champions League je nejprestižnější klubová soutěž, kde se střetávají nejlepší kluby z celé Evropy na základě umístění ve své domovské ligové soutěži.

¹⁸ UEFA – Union of European Football Associations

původu jako náznak toho, že to jsou „opice“. Přimo na stadionu mohou dále chuligáni užívat nenávislné a rasistické choreje, symboly a nápisy.¹⁹ Mimo stadion jsou v ohrožení všichni fanoušci jiné barvy pleti. Konečnou fází projevu rasismu chuligánské skupiny může být také to, že jako členy neverbují nikoho, kdo není bílé barvy pleti. To ale už souvisí s tím, že chuligánství má se spoustou podobně xenofobně a rasisticky smýšlejících subkultur provázanou historií a samotný vývoj je mnohdy spojován právě se skupinami jako jsou například skinheads. Dle Frosdicka (2005) je přímé spojení rasismu a „hooligans“ považováno jednou stranou sociologů jako jedna z primárních příčin vzniku a projevů „hooligans“. Druhá strana sociologů nicméně tvrdí, že žádná velká spojitost mezi rasismem, potažmo xenofobií a chuligánstvím není a pokud chuligánská skupina projevuje rasistické znaky, je nutné se zaměřit na historii vzniku dané skupiny, její politické preference a v konečné fázi vzít v potaz i fakt, že se může jednat o jednorázové projevy daných jednotlivců v dané skupině.²⁰

Moderní skupiny „hooligans“ jdou s dobou a v dnešní době je už normální, že každá větší chuligánská skupina má svoje vlastní webové stránky. Standardem každé chuligánské skupiny jsou už facebookové stránky a taky instagramový profil. Na těchto stránkách je opravdu pozoruhodné to, jak jsou vytvořeny s naprostým smyslem pro detail. Nejenže mají svoji vlastní grafiku, logo a možnost se na nich registrovat, ale obsahují nespočet informací, které pokud chceme opravdu důkladně prostudovat, zabere to nespočet hodin. Největší webová stránka mířená pro fotbalové chuligány se jmenuje hooligans.cz a je to taková domovská stránka pro všechny chuligány. Objevují se zde důsledné reporty zápasů, které zahrnují kolik a kde se nacházelo chuligánů. Dále jsou zde vidět výsledky již zmíněných domluvených chuligánských soubojů na polích s přesným počtem účastníků. Nechybí zde ani odkazy na obchod s merchem v podobě mikin, triček, kuklí a plno dalších věcí. Právě oblečení je pro chuligány opravdu poznávacím znamením. Pochopitelně velmi hrdě nosí oblečení s motivy klubu, se kterým se ztotožňují, ale mají i své oblíbené módní značky jako například Pitbull West Coast, Troublemaker a Thor Steinar. Symbolika je na poli chuligánství velmi významná, a kromě oblečení se chuligáni dost často zabývají i graffiti a masivním vylepováním nálepek s motivy klubu nebo svého gangu, převážně pokud se nachází v cizím měst, nebo jsou na výjezdu se svým týmem někde v zahraničí. K symbolice patří také jejich vlastní hudba, kterou prezentují na svých webových stránkách, případně na bezplatně dostupné platformě YouTube, kde mají i své vlastní YouTube kanály.

¹⁹ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str. 90.

²⁰ FROSDICK, Football hooliganism, 2005, str. 148.

1.3 Příčiny chuligánství

Dle Mareše, Smolíka a Suchánka (2004) je nutné se na potenciální příčiny chuligánství dívat ve dvou úrovních – psychologická (mikroúroveň) a sociologická a sociálně-psychologická (makroúroveň).²¹

Psychologická úroveň apeluje převážně na osobnost a psychické predispozice jedince, jako je agresivita či temperament, a nezapomíná ani na sociální faktory, které na jedince působí. Tato úroveň je nicméně z části hodně subjektivně zaměřená a mezi chuligány se dá najít spousta jedinců, kteří v běžném životě žádné větší známky agresivity neprojevují a není tedy zcela správné za chuligány považovat pouze agresivní jedince. Členové chuligánů mohou být obyčejní lidé s dobře placenou prací a fungující rodinou a agresivní chování projevují jenom v rámci své chuligánské skupiny. K psychologické úrovni se dá přiřadit i novodobý fenomén bojových sportů. Dle různých rozhovorů veřejně známých postav ať už MMA²², či boxu a dalších se v oblasti bojových sportů vyskytuje velká část jedinců, kteří se věnují bojovým sportům, mají tendence tíhnout k chuligánství. Tento fakt odůvodnili tak, že mají rádi adrenalin a pokud například delší dobu nezápasí, mají tendence se vybit právě v prostředí chuligánských rvaček. Lákadlo v podobě velké dávky adrenalinu nemůžeme samozřejmě vztahovat pouze na zápasníky, nicméně by se kromě toho dalo namítnout, že pokud se člověk věnuje bojovým, či jiným extrémnějším sportům, jeho tendence stát se chuligánem mohou být vyšší než například u člověka, který se profesionálně věnuje šachům. Psychologická úroveň může obsahovat příčinu, tzv. specifický komplex strádání neboli „deprivační syndrom dlouhodobého života v izolovaném životním a sociálním prostředí“, který obsahuje následující projevy:

- Senzorická deprivace – jedinec žije v „nudném“ a monotónním prostředí.
- Deprivace z nedostatku soukromí a intimity – jedinec může mít pocit, že každý jeho krok se dá očekávat a není nikdy sám sebou.
- Deprivace separační – jedinec žije v omezeném prostoru lidí, které vídá každý den a má pocit osamocení.
- Deprivace v ukájení některých kulturních potřeb – jedinec by například rád zašel s kamarády na fotbal a ukojil tak svoji touhu si „zakřičet“ na tribuně, ale díky každodenním závazným aktivitám (např. rodičovské povinnosti, školní povinnosti), musí být doma.

²¹ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 20.

²² MMA – „Mixed Martial Arts“ – česky „smíšená bojová umění“ je nový sport, jehož největší organizací světa je UFC, v České republice je nejznámější organizace OKTAGON MMA.

- Deprivace pocitu bezpečí – jedinec má pocit, že nikam nepatří a nemůže se pořádně na nikoho spolehnout.²³

Sociologické a sociálně-psychologické přístupy hledají souvislosti v jevech jako kultura, sociální struktura a sociální prostředí jedince. Ian Taylor v roce 1971 ve své studii „Football mad: A speculative sociology of football hooliganism“ vycházel z toho, že k chuligánství mají tendence tíhnout převážně lidé z dělnické třídy a chudších vrstev. Bylo to kvůli tomu, že díky velké popularitě fotbalu došlo k zdražení vstupenek a přístupnost pro chudší třídy byla menší a menší. Toto tvrzení ale v dnešní době už vůbec neplatí, jelikož fotbalové zápasy nejsou nejlevnější záležitostí, převážně pokud se jedná o výjezdy chuligánů do zahraničí. Je tedy na místě zdůraznění, že neexistuje žádný přímý vztah mezi chuligánstvím a sociálním prostředím.²⁴

Mareš a kol. (2004) vychází z Wanna (2001), a ten píše, že pro pochopení příčin fotbalového chuligánství musíme vzít v potaz následující faktory:

- a) Pochází z nižších sociálních vrstev společnosti.
- b) Jsou nevzdělaní a mají špatné zaměstnání.
- c) Vyhledávají vzrušující a nebezpečné situace.
- d) Nevázaně ukazují svoji maskulinitu.²⁵

Zde dle nejnovějších studií a výzkumů můžeme vidět chybné teze, a to v prvním a druhém bodě. Nicméně body tři a čtyři jsou opravdu na místě a jedná se o ty nejpravděpodobnější příčiny. „Vyhledávání vzrušujících a nebezpečných situací“ je podle moderního pojetí chuligánství tou hlavní příčinou a popisuje chuligánství jako vzrušující zábavu, která poskytuje jedincům únik z každodenního a běžného života. Co se týče projevů maskulinity, tak King (1997) říká, že maskulinitu fotbalových chuligánů vytváří potřeba agresivních projevů a sexuální prožitky. Byť se to nemusí na první pohled zdát úplně jasné, dle něho jde agrese ruku v ruce se sexuálními prožitky, a právě projevy agrese působí na chuligány jako sexuální impulz. Mareš a kol. (2004) konstatují, že toto spojení je naprosto logické, jelikož sex a násilí jsou hlavními činiteli maskulinity fotbalových chuligánů. Mnohé vulgární pokřiky „hools“ jsou

²³ MIKŠÍK, Hromadné psychické jevy: psychologie hromadného chování, 2005, str.130–131.

²⁴ NIKL, Jaroslav, VOLEVECKÝ, Petr. Divácké násilí, 2007, str. 9.

²⁵ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 21.

spojeny se sexem a sexualitou. Jedno z nejčastěji se vyskytujících slov v chuligánských chorálech je slovo „bastard“.^{26 27}

Dalším možným pohledem na vysvětlení příčin chuligánství je i pohled sociologický, v rámci kterého vnímáme „hooligans“ jako subkulturu. Subkultura vychází z prostředí, ve kterém se nachází, a je definována jako minorita, jejíž konání a praktiky jsou majoritní společností a jejími zákony považovány za deviantní. Tímto je daná subkultura stavěna do podřadné pozice na hranici i klidně s možnými předsudky. Členství v subkultuře může pro některé lidi znamenat vše, jelikož subkultura uznává jiné ctnosti a hodnoty než většinová společnost. Pro jedince, kteří nemohou najít místo pro uznání ve většinové společnosti, je tedy velmi významné to, pokud najdou nějakou subkulturu, kde jsou vítáni a respektováni. Zároveň se cítí v dané subkulturní skupině bezpečně.

Jak již bylo několikrát naznačeno, na první pohled můžou vypadat chuligánské skupiny velmi jednoduše skrze své jednoduché chování, ale jejich fungování a chod zahrnuje velmi propracovaný hierarchicky fungující systém na bázi loajality, připravenosti a systematickosti. Chuligánské skupiny se řadí do malých sociálních skupin, jejichž znaky jsou například soudržnost, systém hodnot, integrita, homogenita, interakce mezi členy, stanovení, kontrola a dosahování vytyčených cílů a uspokojování potřeb členů. Absolutní podmínkou nejen pro členství a chod v chuligánské skupiny, ale pro udržení chodu jakékoliv skupiny, je následování stejného cíle a existence společných názorů. V chuligánských skupinách je uniformita doslova jejich podstatou a jejich postoje a názory musí být naprosto zautomatizovány. Pokud skupina píská na rozhodčího, pískají všichni. Pokud si skupina v kotli svleče trička, konají tak všichni. To samé platí pro následování stejných hodnot a postojů jako například společná averze k policii. Je nutné zdůraznit, že každá chuligánská skupina je odlišná, co se týče například pravidel ohledně politických postojů. Některé skupiny jsou přísnější a jiné zase tolerantnější. To samé se týká i toho, zda ve skupině mají povoleno členství ženy.²⁸

²⁶ „Bastard“ – hanlivé označení nemanželského potomka.

²⁷ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 20.

²⁸ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 24-25.

1.4 Příbuzné skupiny chuligánů

Skupiny fotbalových chuligánů mají spoustu společného s dalšími jinými subkulturami a je důležité umět tyto na pohled podobné skupiny od těch chuligánských diferencovat. Je taktéž nutné zdůraznit, že každá níže zmíněná skupina si zakládá na nějakém postoji vůči jiným etnikům či politickým postojům. Fotbaloví chuligáni s těmito skupinami sdílí buď podobný historický vývoj, stejné myšlenky nebo naopak proti jejich myšlenkám sami bojují. Všechny níže zmíněné skupiny včetně chuligánství jsou extremistické, tedy něco, co je širokou veřejností považováno za nebezpečné a neakceptovatelné. Postoje extremistických subkulturních skupin se dají rozdělit na tři skupiny. První skupina chce realizovat silně morální, ušlechtilé a idealistické vzory, nicméně je prosazují takovým způsobem, který je protizákonný a nežádoucí. Druhá skupina se ve zkratce snaží naopak o nemorální cíle morálním způsobem. Třetí skupina je tím největším protipólem a snaží se o protizákonné cíle protizákonnými způsoby.²⁹

„Skindheads“

Obě skupiny, jak chuligáni, tak i skinheadi se etablovali v Anglii někdy mezi 50. až 70. lety 20. století. Zpočátku jejich působení nebylo ani možné rozlišit, kdo patří k jaké skupině, poněvadž na konci 70. let došlo k vzájemné symbióze těchto skupin. Fotbaloví chuligáni často využívali toho, že skinheadi jsou skupinou s větší tradicí a je jich tedy zákonitě i více. Skinheadi zase využili toho, že jejich násilné pudy byly velmi blízké těm chuligánským, a tak bylo v té době zcela normální, že skinheadi a chuligáni v té době doslova spolupracovali. Jedna z věcí, která spojuje „hooligans“ a „skinheads“, je fakt, že obě tyto skupiny jsou dle Chmelíka (2000) velkým lákadlem pro mladé lidi díky několika možným faktorům:

- Mají snížené rozlišovací schopnosti ve společnosti.
- Jsou náchylní k jednoduchým, ale „siláckým“ heslům.
- Nejsou ochotni příliš diskutovat.
- Dominují pocity osamocení.
- Projevuje se u nich krize identity.
- Silně se brání konformitě společnosti.

Tyto subkultury jim nabízejí:

- Nová kamarádství a náležitosti k sobě rovným.

²⁹ CHMELÍK, Symbolika extremistických hnutí, 2000, str. 6.

- Dodávají jim pocit, že stojí ve středu dění a že dění v obyčejné společnosti je podřadné oproti dění v subkultuře.
- Zprostředkovávají pocit bezpečí a vytváří maskulinitu.
- Dávají jim opodstatněný důvod k násilí.
- Realizují jednotu slov a činů.³⁰

V pozdějších letech tato spolupráce ale čím dál více vyhasínala, jelikož základ skinheadů stojí na nekompromisním rasismu, což není nutná podmínka pro fungování „hools“. Dalším značným rozdílem je to, jak skinheadi vypadají. U chuligánů o vzhled ani tolik nejde, a jak již bylo naznačeno, chuligána často ani nepoznáme, jelikož může jít o otce tří dětí jedné velké spokojené rodiny, u skinheadů je to opak. Svoji image si zakládají na vyholené hlavě, vysokých botách, džínách, kostkované košili a americké letecké bundě – tzv. bomber. Tím posledním zásadním rozdílem je fakt, že skinheads nemají ani trošku citu pro podporu fotbalového týmu, a tam, kde chuligáni při rvačkách doslova reprezentují svůj oblíbený tým, skinheadi hledají pouze násilí spojené s projevy rasismu.³¹

White Pride

Jiným názvem je „White Power“, jedná se o používaný výraz k signalizaci rasistických názorů bělošskými, separatistickými, neonacistickými organizacemi. Politologové a sociologové tvrdí, že tento postoj je myšlenka „hrdosti bílé rasy“, která by měla být společensky přijatelnější. Často se prezentují jako prosté občanské skupiny, kteří poukazují na to, že nejsou nenávistníky, ale pouze hrdí občané podporující svoji bílou rasu. Toto hnutí se formovalo v 90. letech 20. století v USA. Proč má ale spojitost s fotbalem a chuligány? „White Pride“ se začali objevovat na stadionech po celém světě poté, co se před samotným výkopem zápasu začal objevovat trend „poklekávání“ jakožto úcta pro hráče afroamerického původu. Některé chuligánské a ultras skupiny v kotli často vyvěšovaly transparenty právě s myšlenkami „White Pride“, protože jim přišlo, že je třeba udělovat poctu i hráčům a lidem bílé pleti.³²

Antifa

Antifa se zabývá bojem proti autoritářským ideologiím, převážně s těmi, které projevují známky rasismu. Sdružuje radikální antifašisty a antifašistky, kteří po celém území ČR tvoří autonomní skupiny. Tyto skupiny nedisponují nějakým velkým propracovaným hierarchickým

³⁰ CHMELÍK, Symbolika extremistických hnutí, 2000, str. 25.

³¹ SMOLÍK, Subkultury mládeže – uvedení do problematiky, 2010, str. 132.

³² ECPS – *European centre for populism studies* [online]. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.populismstudies.org/Vocabulary/white-pride/>

systemem a zakládají si na rovnosti všech, kteří se ve skupině nachází. Antifa není levicová ani pravicová a vykazuje tím pádem klasické prvky anarchismu. Jejich vize jde ruku v ruce s decentralizací státní moci a přenesení moci na jednotlivce – tedy absolutní svoboda. Prvním společným znakem s fotbalovými chuligány je ten, že se nebojí používat násilí, které je podle nich mnohdy to jediné, čím lze neonacisty potlačit. Stoupenci Antifa se v rámci fotbalových utkání spojují s chuligány či ultras a po vzájemné domluvě jejich jménem vyvěšují na zápasech své transparenty. Často se ale stává, že Antifa na fotbalová klání chodí čistě svým jménem, jelikož některé chuligánské a ultras skupiny se s nimi nechtějí ztotožňovat.³³

³³ *Antifa.cz* [online]. 1996 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://antifa.cz/>

2 Typologie „hooligans“

Jednou z prvních možností, jak rozdělit fotbalové chuligány, je rozdělení jejich členů v rámci jejich role v oblasti stadionu. Smolík (2010) vycházel z výzkumu autorů Marshe, Rosser a Harrého z roku 1978. Ti na základě pozorování „kotle“ fanoušků týmu FC Oxford objevili sedm typů sociálních rolí. Je nutno podotknout, že následující rozdělení lze aplikovat i na ultras a obyčejné fanoušky v kotli, nikoliv pouze na chuligány.³⁴

Typy sociálních rolí v „kotli“:

- 1) chant leader (iniciátor chorálů) – vede a určuje, kdy a jaké chorály se budou skandovat, většinou je to také on, kdo vymýšlí nové pokřiky a chorály – například složí chorál na počest příchodu nového hráče;
- 2) aggro leader (útočník) – při výskytu konfliktu vede útok, stojí v první lajně, výzkum ho popisuje jako největšího z celé skupiny, s okovanými boty a výjimečně byl ozbrojen boxerem, nožem atd.;
- 3) nutter (šášek) – je popisován jako nejbláznivější z celé skupiny, většinou skupinu nabádá k šíleným nápadům jako svlékání do půl těla, často je hlavním iniciátorem konfliktů, kterých se mnohdy ani neúčastní;
- 4) hooligan (chuligán) – řadový „pěšák“;
- 5) organizer (organizátor) – dle jeho rozhodnutí se skupina řídí, určuje například odjezd skupiny na zápas, sepisuje záznamy proběhnuvší akce, často působí jako spojka s nepřátelskou skupinou při různých jednáních, mírových dohodách atd.;
- 6) fighter (rváč) – stojí po boku aggro leadera, vyvolává konflikty;
- 7) heavy drinker (opilec) – většinou jsou to ti, kteří vypijí před zápasem nejvíce piva a nejsou ani puštěni na stadion, pokud ale jsou, mohou být tím největším iniciátorem konfliktů.³⁵

Smolík (2018) uvádí typologii stejnojmenných autorů, kteří se tentokrát zaměřili na všechny skupiny, u kterých měli podezření, že buď jsou fotbalovými chuligány, případně budou mít v budoucnu tendence se jimi stát. Skupiny rozdělili dle abecedního pořadí – skupina A – F.

³⁴ SMOLÍK, Subkultury mládeže – uvedení do problematiky, 2010, str. 157.

³⁵ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 18.

- a) Skupina A – označována jako tzv. „Rowdies“, jednalo se o skupinu tvořenou chlapci kolem 15 let věku.
- b) Skupina B – byla vyznačována patrným výskytem jedinců se záznamem v trestním rejstříku, nejednalo se ale o „opravdové“ fanoušky a podporovatele týmu, protože se jejich účast podmiňovala atraktivitou utkání.
- c) Skupina C – označována jako tzv. „Town Boys“, dosti podobná „Rowdies“, jediný rozdíl byl ve věku chlapců – průměrný věk 18 let.
- d) Skupina D a E – v obou skupinách přítomny ženy a dívky, skupina E měla zastoupení starších jedinců než ve skupině D.
- e) Skupina F – složená převážně z malých dětí s průměrným věkem 10 let, označována jako tzv. „Novices“ (nováčci).

Skupiny „Rowdies“, „Town Boys“ a „Novices“ měli údajně tendence postupovat v hierarchii skupin tím, jak postupně stárnuli.³⁶

Dalším možným způsobem, jak rozdělit chuligány, je dle jejich politického postoje. U tohoto způsobu rozdělení je nicméně důležité zohlednit fakt, že pohled na pravici a levici může být dosti komplikovaný a nejasný:

- a) apolitičtí chuligáni – nemají zájem se přiklánět ani k pravici, ani k levici;
- b) ultrapravicoví chuligáni – tíhnou k ultrapravicovým myšlenkám, projevují známky rasismu, mohou se spojovat s dalšími ultrapravicovými skupinami (nejčastěji White Pride);
- c) ultralevicoví chuligáni – tíhnou k ultralevicovým myšlenkám, mohou se spojovat s dalšími ultralevicovými skupinami (nejčastěji Antifa).³⁷

Zastoupení žen je v rámci fanouškovství a diváctví konkrétně ve fotbale spíše menšinovou záležitostí na rozdíl od zastoupení mužů a jinak tomu není ani v chuligánských skupinách. Smolík (2010) poukázal na výzkum G. Pilze, který se zabýval zastoupením žen ve spojitosti s násilím ve fotbalovém prostředí:

- 1) Ženy jsou terčem násilí, kvůli tomu, že ve fotbalovém prostředí je přítomna maskulinita. Kupříkladu „hooligans“ italského klubu Lazio Řím jsou striktně proti členství žen v jejich skupině a před pár lety dokonce zcela vyčlenili ženy i z kotle na jejich domácím stadionu.

³⁶ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str. 56.

³⁷ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 20.

- 2) Ženy jsou pasivním pozorovatelem násilí.
- 3) Ženy obdivují „maskulinitu“ mužů, případně svého konkrétního muže. Sami násilí neprovozují, ale nepřímo proces násilí podporují. Můžou se na něm podílet nepřímo – například pořizují fotky, hlídají situaci a varují před příjezdem policie, pronášejí na stadion zakázané věci.
- 4) Ženy vyvolávají a provozují násilí.³⁸

³⁸ SMOLÍK, Subkultury mládeže – uvedení do problematiky, 2010, str. 158.

3 Vznik a vývoj „hooligans“

Stejně jako každá subkultura, i fotbalové chuligánství si prošlo celou řadou změn v průběhu let a má poměrně bohatou historii. Tam, kde vznikla hra, při které jedenáct mužů nahání jeden „kulatý nesmysl“, tam vznikla subkultura „hooligans“ – Spojené království.

3.1 Kolébka „hooligans“ – Velká Británie

Mnohé studie se domnívají, že moderní chuligánství, tak jak jej známe teď, nevzniklo dříve než v 80. letech 19. století. Přelomový bod a první záchvěvy chuligánství se objevily v roce 1885 při zápase Prestonu s Aston Villou, kdy Preston prohrál 5:0 a fanoušci začali na hrací plochu házet kameny, a dokonce na ni vtrhli a došlo k napadení hráčů Aston Villy. Fanoušci Prestonu se této nové tradice drželi a o rok později mimo nepokoje na stadionu napadli i fanoušky QPR před samotným stadionem. Mimo klasické znaky chuligánství, jako nepokoje na tribunách, se tedy o rok později poprvé objevil ten nejvýznamnější znak, a tím jsou nepokoje mimo stadion a rvačky s fanoušky druhého týmu.³⁹

Dalším významným milníkem šíření „hooligans“ po Britských ostrovech byl zápas nejvyšší skotské ligy a pravděpodobně jeden z nejtvrdějších a nejvyhrocenějších zápasů současnosti byl derby zápas mezi Glasgow Rangers a Celtic Glasgow FC. V roce 1909 byl zápas rozhodčím ukončen jako remíza, a to díky do té doby nevídané destrukci stadionu, hromadným rvačkám mezi fanoušky s policejními složkami a rabováním a nepokoji v ulicích blízkého okolí stadionu.⁴⁰ Jednalo se o doposud největší projev fanouškovských nepokojů a dalo by se říct, že tato událost zapříčinila řetězovou reakci šíření chuligánství nejen celou Velkou Británií, ale taky celou Evropou.

Během první a druhé světové války nebylo chuligánství takřka přítomné. Lidé se v tu dobu strachovali o to, jak jedna či druhá válka dopadne, a fanoušci fotbalová utkání pochopitelně ani tolik nenavštěvovali. Tomu nasvědčuje i jedna zajímavost, že v roce 1916 musel tým anglické fotbalové reprezentace mít během zápasu nasazené plynové masky. Na přelomu 50. a 60. let vyvolal evropský tisk morální paniku kolem chuligánských akcí

³⁹ INGLE, Sean a Mark HODGKINSON. When did football hooliganism start?. In: *The Guardian* [online]. Spojené království: The Guardian, 2001 [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/football/2001/dec/13/theknowledge.sport>

⁴⁰ WORTHINGTON, Daryl. A History of British Football Hooliganism. In: *Goodnews* [online]. Goodnews, 2016 [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.newhistorian.com/2016/06/16/history-british-football-hooliganism/6662/>

na fotbalových stadionech. V předchozích letech, které pohltily světové války, se média soustředila na válečné úsilí a chuligánství se v tisku příliš neprojevovalo.

Po druhé světové válce se zprávy o chuligánství v médiích na veřejnosti stupňovaly a poprvé se objevil termín „football hooligan“.⁴¹ Paradoxně to tomuto novému fenoménu velmi pomohlo, o chuligánství se začalo zajímat čím dál více lidí, převážně těch mladších. Z náhodných fanouškovských nepokojů, ať už na stadionu nebo mimo něj, se začaly utvářet hierarchicky organizované chuligánské skupiny, podobné těm dnešním.⁴²

V tomto období byl zaveden pojem „taking of the ends“.⁴³ Zpočátku vůči sobě skupiny projevovaly vzájemnou solidaritu, kvůli již zmíněnému dozoru policie a médií, ale nevydrželo to dlouho. Poměrně brzy začali fanoušci soupeře pronikat na místo, kde sídlili domácí fanoušci a chtěli tak ukázat svoji sílu a moc v tom, že ani v domácím prostředí není pro domácí fanoušky místo a není tam pro ně bezpečno. Zároveň si tak chtěli připravit půdu pro následné střety a oslabit své soupeře.

Pojem „taking the ends“ se během zápasu vyvinul jako další způsob konfliktu, který se však stal obzvláště viditelným pro strážce zákona. Policie sledovala oba dva konce stadionu, protože věděla, že v těchto sektorech sedí fanoušci tvrdého kalibru, a všimla si jakéhokoli neobvyklého chování. Chuligáni začali nosit běžné oblečení, které již nezobrazovalo jejich fandovství, aby neprozradili svou chuligánskou identitu.⁴⁴

Vliv médií z přelomu 50. a 60. let 20. století se týče fenoménu chuligánství stále rostl, až dosáhl svého vrcholu v roce 1966, kdy se Anglie připravovala na pořádání jednoho z největších fotbalových svátků, který se koná jednou za čtyři roky, mistrovství světa ve fotbale. Angličtí funkcionáři chtěli před pořádáním mistrovství očistit své jméno, které bylo v očích mezinárodních médií neustále spojováno s tím, jak se v Anglii rozmohl nešvar násilí na stadionech. Skupiny „hooligans“, v Británii zvané „firms“ (firmy), se vytvořily u každého většího fotbalového klubu. „*Všechny „hooligans“ spojuje vandalismus, fanatismus a vzájemná větší či menší nenávisť. Kromě toho, že firms jsou spjaty se svými kluby, i když znovu musíme zdůraznit, že o sportovní výsledky jim většinou opravdu nejde, zastávají různé, často velmi*

⁴¹ DUNNING, MURPHY, WILLIAMS, The Roots of Football Hooliganism, 1987, str. 135.

⁴² WORTHINGTON, Daryl. A History of British Football Hooliganism. In: *Goodnews* [online]. Goodnews, 2016 [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.newhistorian.com/2016/06/16/history-british-football-hooliganism/6662/>

⁴³ „Taking of the ends“ – fanouškovské tábory na stadionech většinou sídlí naproti sobě, přičemž každý je na jednom konci stadionu.

⁴⁴ KING, The Postmodernity of Football Hooliganism. *The British Journal of Sociology*, 1997, str. 588.

*radikální názory. Pokud k ideologii přidáme ještě souboj o teritorium nebo prestiž, vznikne třaskavá kombinace, která svými explozemi působila problémy celé britské společnosti.*⁴⁵ Mezinárodní média propagovala anglické fotbalové stadiony jako místo nejen pro sport, ale i místo pravidelného násilí a agrese. Vrchol této mediální paniky byl mnohými odborníky považován za pozitivní, jelikož se předpokládalo, že se zlepší a zpřísní právní postupy a vznikne „protichuligánská politika“ tak, jako ji známe ve Spojeném Království dnes. Bohužel, tak se prozatím ale nestalo a „chuligánství“ bylo na největším vzestupu.⁴⁶

Období největšího a nejvíce kritického období pro společnost způsobeného chuligánstvím datujeme mezi 70. až 90. léty 20. století, nicméně toto období 60. let 20. století chápeme jako vrchol samotného formování chuligánských skupin. Nabízí se teď otázka, proč tomu tak bylo? Důvod byl prostý. Obrovská mediální pozornost věnovaná chuligánům zapříčinila to, že ti nejtvrďší a nejvěrnější fanoušci se cítili hrdě, protože se píše nejen o nich, ale i o jejich milovaném klubu. Získali mezinárodní publicitu a „firmy“ chuligánů se transformovaly do novodobé podoby.⁴⁷

Zlomovým bodem, který zapříčinil větší přísnost vůči fotbalovému chuligánství na britských stadionů, byl zápas Liverpoolu s Juventusem ve finále Evropského poháru na bruselském stadionu Heysel 29. května 1985. Dnes je tento incident známý jako „Heysel Stadium disaster“. Liverpoolští fanoušci zapříčinili svým agresivním chováním zřícení jedné ze zdí stadionu. Během tohoto incidentu zemřelo 39 lidí a 600 fanoušků bylo zraněno. Anglické týmy měly až do roku 1990 zakázanou účast ve všech evropských klubových soutěžích a během této doby se policie a přední fotbaloví funkcionáři snažili vynaložit veškeré úsilí, aby dostali problém pod kontrolu. S tímto se také současně pracovalo na vymýcení rasismu mezi fanoušky.

Ve Velké Británii začaly obrovské změny a reformy a chuligánství bylo na sestupu. V roce 1986 umožňoval zákon soudům vykázat fanoušky ze hřišť a pozdější modifikace tohoto zákona vedly k tomu, že pokud fanoušek projevoval na stadioně nekázeň, agresivní, či rasistické chování, bude mu hrozit odnětí svobody a doživotní zákaz vstupu na fotbalové utkání profesionální úrovně. Dále bylo zavedeno, že se odsouzení a verifikovaní chuligáni nemohli ukázat na mezinárodních zápasech bez jakékoliv výjimky. Zákon o fotbalových

⁴⁵ ŠIFTA, Fotbalová derby v Anglii – Víc než jen zápas, 2022, str. 314-315.

⁴⁶ DUNNING, MURPHY, WILLIAMS, The Roots of Football Hooliganism, 1987, str. 148-149.

⁴⁷ KING, The Postmodernity of Football Hooliganism. *The British Journal of Sociology*, 1997, str. 583-584.

přestupcích z roku 1991 zavedl zvláštní tresty za házení petard či používání jakékoliv další pyrotechniky.⁴⁸

Posledním hřebíčkem do rakve chuligánů v Anglii bylo uvedení zákona o fotbalovém výtržnictví. Ten pomáhal policii a pořadatelské službě vytipovat potenciální možné problémové fanoušky, kteří se museli v den utkání hlásit u příslušných ochranných složek na kontrolu. Pokud se jednalo o mezinárodní utkání, museli tito lidé odevzdat svůj cestovní pas.⁴⁹ Prohlášení The Football Association zní: „*Většina klubů v Premier League hraje před plnými tribunami a většina jejich příznivců jsou držitelé permanentek. Kluby vykážou ze stadionu každou osobu, která se chová nevhodně. Příznivci se tak ale nechovají, protože by riskovali ztrátu sezónní vstupenky...*“ „*Řada fotbalových klubů také zavedla cestovní kluby pro své venkovní zápasy, kluby vydávají vstupenky na venkovní zápas pouze příznivcům, kteří jsou členy cestovního klubu. Každý, kdo se chová nevhodně, riskuje, že přijde o členství v cestovním klubu, a tím i o nárok na vstupenku na venkovní zápas.*“⁵⁰ Tímto tvrzením se krásně ukazuje to, jak to ve Velké Británii zvládli. Fotbal je zde pro lidi náboženstvím a zdejší fanoušci, i ti s agresivnějšími sklony, si velmi rychle rozmyslí, zda se budou chovat ukázněně či nikoliv, protože následky mohou být fatální a hlavně definitivní.

Je nutné opět zdůraznit, že už dávno se nenacházíme ve zlaté éře chuligánství – někdy mezi 70. až 90. lety a spousta chuligánských skupin jsou jen pouhou „značkou“ a legendou. Většina členů, kteří působili v chuligánských skupinách, mají už svůj věk, posunuli se v životě dál nebo jsou ve vězení a díky protichuligánské politice v Anglii se ani moc neposouvají a neplní se novými a mladšími členy, na rozdíl od střední a východní Evropy, kde je chuligánství velmi lákavé zejména pro mladé muže.

3.1.1 Derby a rivalita v Anglii – nejvyhrocenější zápasy a chuligánské skupiny

Slovní spojení „derby zápas“ je známé každému fanouškovi jakéhokoliv týmového sportu. Ke slovu derby se váže také pojem rivalita. Tato dvě slova k sobě patří, nicméně je nutné mezi nimi rozlišit menší rozdíly. Rivalitu mohou mít jakékoliv dva fotbalové týmy. Notoricky známá je rivalita mezi Arsenalem, Manchesterem United a Liverpoolem. Jenomže teď se nabízí otázka, co to je tedy „derby zápas“? Mnozí fanoušci mohou za „derby zápas“ považovat klidně Arsenal s Liverpoolem, každopádně z fotbalově přesného hlediska tomu tak není. Kluby se

⁴⁸ KAMALI, Saadiq. Hooliganism in English Football. *Bleacher Report* [online]. 2008 [cit. 2022-12-01]. Dostupné z: <https://bleacherreport.com/articles/38025-hooliganism-in-english-football>

⁴⁹ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 60.

⁵⁰ The Football Association – FA – je nejvyšší řídicí orgán fotbalu v Anglii.

často nemusí snášet kvůli tomu, že jejich fanouškovské základny patří do jiné společenské třídy, případně vyznávají jinou církev. Nesnáší se dále například kvůli tomu, že v jejich dávné historické konfrontaci rozhodčí neúmyslně pomohl druhému týmu vyhrát nějaký prestižní pohár. Nebo klidně rivalita může vzniknout kvůli tomu, že hvězdný hráč jednoho týmu přešel do konkurenčního. Zde se jedná ale stále o rivalitu. Zápas se stane „derby zápasem“ v moment, kdy se objeví dva nebo více klubů v určité geografické blízkosti či souvislosti. Zde můžeme mluvit o derby – místním, městském, a regionálním. Tento výraz byl poprvé použit nejspíše v říjnu 1914 v zápase mezi Liverpoolem FC a Evertonem – domovem těchto dvou anglických klubů je město Liverpool.⁵¹

Důvod, proč se těmito pojmy zabýváme, je ten, že derby zápasy spojené s rivalitou jsou pro každého fotbalového fanouška velmi vypjatým momentem a každý fanoušek ho prožívá plnými doušky. U chuligánů tomu není jinak. Nemusí prožívat zápas jako takový, každopádně z mého pohledu chuligáni vnímání převážně tu geografickou část, která se derby týká a je u nich známé, že stručně řečeno „chtějí ovládnout město“ jejich týmu. Chuligáni jednoho týmu chtějí jednoduše v derby zápasu ukázat chuligánům druhého týmu, že oni jsou „vládci dané lokality“.

Bitva o východní Londýn

Tím nejznámějším derby zápasem v Anglii kdysi býval souboj mezi dvěma východolondýnskými celky – West Ham United a Millwall. Proč se při popisu derby mezi nimi používá ale minulý čas? Je to kvůli tomu, že tento souboj neztratil ani tak na nenávisti mezi fanouškovskými základnami, ale spíše ztratil na prestiži. Zatímco West Ham důstojně a se ctí bojuje poslední tři roky pravidelně o příčky zaručující evropské poháry v nejvyšší anglické soutěži Premier League, Millwall se potácí už několik let v druhé anglické lize a paběrkuje mezi středem tabulky a sestupovým pásmem. Každopádně historie tohoto zápasu je natolik bohatá, drsná, špinavá a drastická, že jsem jej musel uvést jako první. Koneckonců nadpisy z britských novinových článků typu „střet chuligánů o východní Londýn“ hovoří za vše.

Oba dva kluby se datují vznikem na konec 19. století a byly založeny jako kluby velkých dělnických firem, mezi kterými panovala již od pradávna bezprostřední rivalita. „Dockers derby“ (derby dokařů) má tím pádem opravdu silný geograficko-politický základ. Prostředí východního Londýna (East Endu) již od 19. století sužuje zvláštní temná a drsná atmosféra, která by se zde dala krájet. Jednalo se o průmyslovou oblast, kde pobývala velmi chudá dělnická třída s velkým počtem přistěhovalců. Tato atmosféra se dodnes odráží i na povahách zdejších

⁵¹ ŠIFTA, Fotbalová derby v Anglii – Víc než jen zápas, 2022, str. 14-15.

obyvatel a převážně fanoušcích, kteří zde přebývají, a to ani není třeba mluvit o tom, jak se zdejší „klíma“ obtisklo na chuligánech obou celků. Ne nadarmo se o chuligánech West Hamu United a Millwallu mluví jako o těch nejbrutálnějších a nejobávanějších nejen v Anglii, ale na celém světě.⁵²

Střet „kladivářů“⁵³ a „lvů z jihu“⁵⁴ jako fotbalových týmů a střet ICF⁵⁵ a Bushwackers⁵⁶ jako chuligánských skupin. Inter City Firm vznikla někdy mezi lety 1977 a 1978 a byla jedna z prvních „firem“, kteří působili na veřejnost jako „casuals“. Znamenalo to, že pro policejní hlídky a poradatelskou službu byla tato chuligánská skupina velmi obtížně identifikovatelná díky svému civilnímu stylu oblékání. Nenosili žádné kusy oblečení, na kterých by byla jakkoliv poznat přízeň pro West Ham United, a nosili obyčejné kusy oděvu jako řadový britský občan. Nebylo to ale jenom o oblečení. Na venkovní zápasy nejezdili se zástupy příznivců West Hamu, namísto toho využívali služeb dražší vlakové přepravy, již zmiňované Inter City.

ICF byla zajímavá tím, že na rozdíl od ostatních firem, které zastávaly ty nejpravivější názory, přijímaly nové členy bez ohledu na barvu pleti.⁵⁷ Na druhou stranu Bushwackers Millwallu patřili mezi nejpřísnější firmy, co se týče těchto kulturních, politických a společenských názorů. Během svého vrcholného období v 80. letech byly velmi blízce spojovány s krajně pravivou politickou stranou Národní fronta. Rivalita těchto dvou firem tím pádem šla za meze klasické chuligánské nenávisti mezi nepřátelskými firmami. Nešlo totiž pouze a jednoduše o šarvátky o území a o to, kdo je pravým „vládcem“ východního Londýna, ale šlo také o jejich výrazně odlišné politicko-kulturní názory.

Nenávist mezi nimi vznikla ještě dřív, než se obě dvě firmy vůbec byly schopny zformovat do své finální podoby. Millwall pořádal v roce 1972 rozlučkový zápas pro svoji dlouholetou oporu Harryho Crippse. Ten mimochodem začínal svoji kariéru ve West Hamu a fanouškům Millwallu přišlo správné, aby na zápas pozvali i fanoušky „kladivářů“. V té době ještě nebyla prevence vůči nepokojům tak propracovaná a celkově se jevílo toto pozvání jako dobrý nápad, na kterém se nemohlo nic pokazit. Ovšem to byl ale omyl. Už během prvního poločasů se na tribunách strhla obrovská hromadná rvačka mezi tábory „kladivářů“ a „lvů“,

⁵² ŠIFTA, Fotbalová derby v Anglii – Víc než jen zápas, 2022, str. 303.

⁵³ „Kladivář“ – přezdívka týmu West Ham United, poukazující na jejich historii, kdy kladiva byla běžně používána na nýty v loďářském průmyslu East Endu, kladiva jsou také jejich motivem v klubovém znaku.

⁵⁴ „Lvi“ – přezdívka týmu Millwall, původní přezdívka byly „Dockers – přístavní dělníci, dokaři“, přišla jejich fanouškům neuctívá a změnili přezdívku díky pojmenování z tisku na „Lvi“.

⁵⁵ ICF – název chuligánské skupiny West Hamu United – Inter City Firm, nazvané podle britské vlakové společnosti Inter City.

⁵⁶ Bushwackers – název chuligánské skupiny Millwallu – ve volném překladu jako psanci.

⁵⁷ ŠIFTA, Fotbalová derby v Anglii – Víc než jen zápas, 2022, str. 315-316.

zápas se ihned přerušil, ale nepokoje se přesunuly i mimo stadion do ulic. Z nevinného pozvání na rozlučkový zápas legendy dvou klubů se stal začátek nikdy nekončící války.⁵⁸

Historie rvaček a nepokojů způsobená oběma tábory obou celků je dlouhá, až by se dala sepsat do nějaké kroniky. Mezi jejich nejzajímavější střety bych ale určitě zařadil střet, který ani nezačal na fotbalovém utkání a neodehrál se ani během aktivní sezóny klubových soutěží. Tento střet se odehrál během mistrovství světa v Německu v roce 2006 a ještě k tomu v době, kdy hrál národní tým Anglie proti Paraguayi. Zde je zřetelně vidět to, jak chuligány mnohdy fotbal vůbec nemusí zajímat, protože každý fotbalový fanoušek, ještě k tomu Angličan, by si nenechal ujít zápas svojí milované země na mistrovství světa. Vždyť i když byla v Anglii olympiáda v roce 2012, návštěvnost byla několikanásobně větší na fotbalových stadionech, nikoliv na na olympijských tratích. V tento den se v bezprostřední blízkosti Millwallu, v místě veřejného promítání zápasu Anglie-Paraguayi, střetlo celkem sto „kladivářů“ a „lvů“. Přenos pod širým nebem byl přerušen a do nemocnice zamířilo 16 lidí.⁵⁹

Co se týče nejvyhrocenějšího momentu na samotné posvátné fotbalové půdě, byl to zápas, kdy se v roce 2009 tyto dva kluby střetly poprvé v anglickém ligovém poháru. Policie a další bezpečnostní složky udělaly vše pro to, aby nedošlo k žádnému masakru. Snížili kapacitu lístků pro hostující fanoušky a jelikož se v té době hrálo na Boleyn Ground, stadionu West Hamu, „lvi“ z toho nebyli vůbec nadšeni. Možná to taky byla právě ta příčina, která mohla za to, že fanoušci a „hooligans“ Millwallu šli na ten zápas v bouřlivé a rozhořčené náladě. Bezpečnostní složky tak neúmyslně vytvořili tikající a odjištěnou bombu. Zápas samotný začal taktéž velmi ostře, hned padlo několik žlutých karet. Fanoušci hostů byli pečlivě střeženi, to se ale nedalo říct o těch domácích, kteří několikrát během zápasu vtrhli na hřiště a musela je ze stadionu vyvádět pořadatelská služba. „Kladiváři“ zvítězili 3:1 a oba dva poločasy byly pro obyčejné fanoušky a fotbalisty konečnou zastávkou. To ale neplatilo pro „hooligans“. Ti teprve na ten svůj „třetí poločas“ čekali a dočkali se ho krátce po závěrečném „hvizdu“. Během velkých rvaček zpoza stadionu bylo vážně zraněno 20 lidí, přičemž byl jeden z fanoušků pobodán nožem. Naštěstí se ale později ze svého zranění zotavil. Fotbalová asociace potrestala oba dva kluby, ale byl to právě West Ham, který dostal pokutu ve výši 115 000 liber. Odůvodnění Fotbalové asociace bylo, že se jednalo o chybu pořadatelské služby West Hamu,

⁵⁸ ŠIFTA, Fotbalová derby v Anglii – Víc než jen zápas, 2022, str. 317.

⁵⁹ ŠIFTA, Fotbalová derby v Anglii – Víc než jen zápas, 2022, str. 325.

kteřá sice nepřetržitě hlídala fanoušky Millwallu, ale vlastní fanoušci jim pronikali na hřiště jakoby nic.⁶⁰

Naposledy se tyto dva týmy potkali 4. února 2012. Derby o East End bylo zařazeno mezi „výrazně nebezpečné akce s vysokým rizikem výskytu násilí“. Nejen že se toto opatření týká A-mužstva, ale dokonce i mládežnických kategorií obou celků.

Mnoho odborníků a fotbalových zpravodajských analytiků se navíc domnívá, že tato rivalita a všechny kauzy s ní spojené zapříčinily to, že Anglie nebyla zvolena hostující zemí pro Mistrovství světa v roce 2018, které se nakonec konalo v Rusku, i když Anglie měla oproti Rusku daleko více hlasujících.⁶¹

Millwall se teď k datu 8. 12. 2022 nachází na sedmém místě druhé anglické ligy, přičemž se na postup do play-off míjí pouze o skóre s týmem QPR. Dokážeme si asi představit, že se celé vedení Premier League obává toho, zda postoupí a že si všichni přejí, aby se jim to nepovedlo.

Chelsea Head Hunters

V šesti letech, kdy jsem dostal své první kopačky a svůj první dres, jsem se bezpodmínečně zamiloval do modrého klubu z Londýna. Jejich bránu střežil český kouzelník s magickou helmou – Petr Čech a mně bylo jasné, jakému klubu zasvětím celý svůj život a jakému klubu budu prokazovat naprostou oddanost v dobrém i zlém do konce mého života. Tím klubem je FC Chelsea. Díky „Blues“⁶² jsem zažil v průběhu života spoustu zklamání, smutku a nepopsatelného hněvu. Kromě toho jsem ale také zažil pocit štěstí, lásky a bezprostřední a nefalšované radosti. Bohužel při psaní a studování literatury k této kapitole jsem přišel na zdrcující zjištění, že moje milovaná Chelsea má jedny z nejhorších a nejbrutálnějších chuligánských skupin v historii anglického fotbalu.

Chuligánská skupina „Blues“ nese název Head Hunters (Lovci hlav) a už z názvu je jasné, že tato individua nejednají v rukavičkách. Zajímavé na této skupině je, že nemá přímo vyhraněnou a zdrcující rivalitu s jedním určitým týmem. Chelsea je londýnský klub a kromě vyhraněné rivality West Hamu s Milwallem, je díky velkému množství klubů v Londýně častým jevem, že se tu nenávidí všichni mezi sebou navzájem. V Londýně je plno dalších klubů a s nimi pochopitelně plno dalších chuligánských firem – již zmíněný Millwall, West Ham,

⁶⁰ ŠIFTA, Fotbalová derby v Anglii – Víc než jen zápas, 2022, str. 326.

⁶¹ ŠIFTA, Fotbalová derby v Anglii – Víc než jen zápas, 2022, str. 327.

⁶² „Blues“ – přezdívka londýnské Chelsea.

Brendford, Crystal Palace, Tottenham, Arsenal a další. Naopak velké přátelství a tzv. družbu drží se skotským klubem Glasgow Rangers, dále s italským Laziem a nizozemským Feyenoordem. Stejně jako celá řada chuligánských skupin v Anglii, i Chelsea Head Hunters jsou na sestupu a jejich „slavné“ dny jsou ty tam. Přesto je ale jejich historie opravdu zajímavá a krvavá. Vznik této chuligánské skupiny datujeme někdy do období 60. let, kdy si ještě neříkali Head Hunters ale Chelsea Shed Boys. K nim patřil jeden z nejznámějších chuligánských vůdců Danny Eccles, který sympatizoval se skinheadskými názory a v mladém fanouškovském davu na tribunách viděl velký bojový potenciál.⁶³ Největší rozmach tato skupina zažila v 80. letech, kdy začali vzhlížet k ideologii krajních pravicových stran. Část jejich skupiny se v polovině 90. let zapojila i do neonacistické teroristické organizace Combat 18.^{64 65} Velkým historickým milníkem byla pro Head Hunters policejní operace s názvem „Vlastní gól“ v roce 1986, která měla v této době velmi agresivní firmě mimo a na stadionech zlomit vaz. Bylo zatčeno sedm jejich příznivců v jejich vlastních domech v době, kdy spali. Bylo tak učiněno po několikaměsíčním pozorování a během zatčení byly přítomny televizní kamery v rámci nové taktiky protichuligánských opatření. Zatčení muži byli ve věku 19-34 let a dle slov policie a přítomných médií působili velmi inteligentně. Údajně měli velmi dobře placená zaměstnání a vedli dobrý a kvalitní život. Proto byla spousta vyšetřovatelů překvapena, že patří k podobné skupině. Bylo objeveno velké množství materiálních důkazů ve formě nožů, obušků, tyčí a literatury Národní fronty.⁶⁶ Další a poslední ránou pro tuto firmu byl dokument Football Hooliganism – MacIntyre Undercover. V tomto snímku byl zdokumentován příběh investigativního novináře Donala MacIntyrea, který se dokázal infiltrovat do této chuligánské skupiny a poté byl dokument odvysílán v televizi a poskytl hromadu důkazů vedoucí k dopadení dalších členů Head Hunters. Nebylo to ale bez následků a MacIntyre byl brutálně napaden v jedné luxusní restauraci čtyřmi chuligány v přestrojení za bohaté hosty a skončil v nemocnici.⁶⁷

3.2 Chuligáni v České republice

Chuligánství v České republice je pro většinu fanoušků velmi bolestivé téma, jelikož se v prevenci před ním odráží i celková úroveň našeho českého fotbalu nejen kvalitou na hřišti,

⁶³ Anglie: Profil Chelsea Headhunters. *Hooligans.cz* [online]. 2013 [cit. 2022-12-19]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/44-eng/2508-anglie-profil-chelsea-headhunters>

⁶⁴ Číslo 1 a 8 odkazují na písmena A a H v abecedě, tedy Adolf Hitler.

⁶⁵ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 54.

⁶⁶ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 56.

⁶⁷ Anglie: Profil Chelsea Headhunters. *Hooligans.cz* [online]. 2013 [cit. 2022-12-19]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/44-eng/2508-anglie-profil-chelsea-headhunters>

ale v tomto případě především na vyšších funkcionářských pozicích. Tímto se ale v této podkapitole zatím nebudeme zabývat a budeme se snažit shrnout celkovou situaci ohledně chuligánů u nás včetně historie a celkového vývoje až do dnešní doby.

3.2.1 Historický vývoj subkultury „hooligans“ v České republice

Chuligánství v ČR lze dle Smolíka (2010) rozdělit na dvě etapy. První etapa je tzv. „pre-chuligánská“, která se vyznačovala tím, že se jednalo o nahodilé incidenty, které neměly žádný plán ani náznak skupinové akce. Druhá etapa se týká již moderního fotbalového chuligánství organizovaných gangů.⁶⁸

Pre-chuligánská etapa v ČR

Od úplných prvopočátků českého fotbalu se na stadionech objevovaly klasické znaky fanouškovství a diváctví, bez kterých by fotbal vypadal jako golf nebo tenis a já sám mám tyto znaky rád a dle mého názoru k fotbalu patří. Nadávky na fanoušky druhého týmu, rozhodčího, hráče, pokřiky a zkrátka projevení emocí, samozřejmě v přiměřené míře. Problémy, které byly již vážnějšího charakteru, se začaly objevovat na počátcích 80. let 20. století. Možnou příčinou byla nebojácnost mládeže vůči režimní propagandě. Ta sice nebyla tak silná, aby proti režimu bojovali přímo, ale své emoce si vybíjeli na sportovních akcích a tím, že se začali hlásit k podporování určitého fotbalového klubu. V té době tyto incidenty nebyly moč často medializovány, ale červen 1985 přinesl zásadní událost, která znamenala spuštění „domino efektu“ dalších událostí. V červnu 1985 spartanští fanoušci po návratu ze Slovenska, kde Sparta hrála proti Banské Bystrici, zdemolovali vlak, kterým cestovali zpět do Prahy a zavinili několikatisícovou škodu. Bezpečnostní složky se začali těmito přibývajícími jevy zabývat a na popud této události vznikl film. Film, který nese název „Proč?“ od režiséra Karla Smyczeka, byl původně natočen jako preventivní a výchovný. To se ale bohužel nepovedlo a pobídl spousty převážně mladých lidí k fotbalovému násilí a dnes je film pro členy chuligánských skupin v ČR kultovní a slouží jako povinnost ke zhlédnutí.⁶⁹ Právě počátkem 90. let také přišla vlna plnohodnotného chuligánství na českém území.

Moderní éra „hooligans“ v České republice

„V druhé polovině 90. let se po „anglickém vzoru“ konstituovaly při několika klubech konsolidované gangy se specifickými názvy a začala etapa moderního fotbalového chuligánství

⁶⁸ SMOLÍK, Subkultury mládeže – uvedení do problematiky, 2010, str. 160.

⁶⁹ MARSH, FOX, CARNIBELLA, MCCANN, Football violence and hooliganism in Europe, 1996, str. 41.

v České republice, charakterizovaná cílenou činností stabilních skupin, jejichž členové sami sebe chápou jako příslušníky specifické (chuligánské) entity. ⁷⁰

České chuligánské skupiny se ve své podstatě nijak neliší od těch zahraničních a jejich „náplň práce“ je už úplně srovnatelná. Každý větší český klub má svoji vlastní chuligánskou skupinu, každá skupina nese znaky subkultury, každá projevuje známky agrese a každá je společensky nekorektní. V 90. letech bylo chuligánství v České republice úzce spojováno s hnutím skinheads, kdy se ruku v ruce tyto dva světy spojovaly i skrze hudbu skinheadských hudebních skupin – Orlík (píseň Viktoria Žižkov, Hlas krve, 3:2 pro MH atd.). Situace se začala v 90. letech velmi vyostřovat a chuligánské skupiny se snažily silně distancovat od klasických fanouškovských skupin a jako předloha jim byly „firms“ ze zahraničí. Vytvářely si silně radikální názvy, podobně laděné jako třeba „Chelsea Head Hunters“ – Red Pirates Sparta (AC Sparta Praha), Berserk (Bohemians 1905 Praha), Slavia Hooligans (SK Slavia Praha). V současné době se v ČR nachází přibližně 30 chuligánských skupin.⁷¹ Průměrný věk členů českých chuligánských skupin je 15 až 40 let. Stejně jako v zahraničí, je velmi těžké se do podobné skupiny dostat, aniž byste znali některého z jejich členů více než 5 až klidně 10 let. Skupiny si zakládají na velké důvěře a cizím lidem absolutně nevěří.⁷²

Důležité je zmínit, že podobně jako všude jinde, i v České republice platí, že v rámci národních týmů různých zemí konkrétní chuligánské skupiny nefungují. Pokud se ale chuligáni objeví na zápasech mezi národními týmy, znamená to, že buď se mezi sebou domluvili a přišli všichni společně podpořit národní tým a pobouřit fanoušky soupeře nebo využili zápas jako záminku k tomu, aby mohlo dojít k nějakému konfliktu mezi nimi samotnými.

FC Baník Ostrava

Ostravský velkoklub se může pyšnit nejen čtyřmi tituly české nejvyšší soutěže, ale i tím, že mají nejlepší fanouškovskou základnu a také nejbrutálnější skupinu chuligánů. Ti jsou známí svými agresivními výpady, roztržkami s policií a opravdu silným poutem s klubem. Pro přirovnání se jedná o takové české chuligány Millwalu či West Hamu. Je tím pádem jasné, že největší chuligánské excesy přiřazujeme právě k „chuligánům z Bazalů“. Podobně jako zahraniční chuligánské skupiny, i ty české uzavírají různé družby a přátelství s jinými skupinami. „Hools“ Baníku Ostrava měli družbu s polským Gornik Zabrze a ROW Rybník.

⁷⁰ SMOLÍK, Subkultury mládeže – uvedení do problematiky, 2010, str. 160.

⁷¹ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str.134–136.

⁷² SMOLÍK, Bezpečnostní aspekty fotbalového chuligánství, 2018, str. 9.

Nyní je družba domluvena s GKS Katowice a FC Spartak Trnava. Proto je velmi častým jevem, že spousta fanoušků Baníku jsou polské národnosti a na jejich zápasech jde snadno zaslechnout polský jazyk. Naopak mezi jejich největší soky patří obě pražská „S“⁷³, SFC Opava jakožto regionální derby zápas a Zbrojovka Brno, která má s Baníkem opravdu zajímavou historii. Všechno to začalo 27. března 2004, kdy příznivci brněnské Zbrojovky zničily velkou část sedaček ostravského stadionu, bufet a další sociální stanoviště, okradli tamější zónu, kde se platí lístky, a nakonec zdemolovali dva autobusy se škodou v hodnotě bezmála půl miliónu korun českých. Podobná situace proběhla i v jednom zápase s Opavou 15. května 2004, kdy příznivci Baníku Ostrava zničili prostory stadionu a největší rvačky se přenesly do ulic, kde se to spíše podobalo válečné zóně než konci fotbalového utkání. Deset policistů bylo zraněno a přes dvacet chuligánů bylo obviněno z různých trestných činů. Ulicemi létaly dlažební kostky a byly použity železné tyče.⁷⁴ Mezi první vážnější potyčky se zákonem chuligánů z Bazalů řadíme incident ze srpna roku 1999, kdy byla těžce zraněna dvaatřicetiletá žena. Ta v tu dobu cestovala vlakem, ve kterém se nacházeli i příznivci Sigmy Olomouc a směřoval právě do Ostravy. Vlak chuligáni Baníku Ostrava zasypali kameny a trefili i nic netušící ženu. Soud rozdál chuligánům tresty odnětí svobody ve výši od 26 měsíců do 4 let.⁷⁵

⁷³ Pražská „S“ – označení pro dva pražské kluby SK Slavia Praha a AC Sparta Praha.

⁷⁴ MAREŠ, SMOLÍK, SUCHÁNEK, Fotbaloví chuligáni, 2004, str. 130.

⁷⁵ SMOLÍK, Subkultury mládeže – uvedení do problematiky, 2010, str. 160.

4 Prevence fotbalového chuligánství

„For the game. For the world.“ – motto FIFA

Stejně jako každý negativní a společensky nepřijatelný prvek, i proti fotbalovým „chuligánům“ a celkově diváckému násilí jako takovému, vznikají různá preventivní a ochranná opatření. V každé zemi svoji situaci řeší po svém, co se týče jejich domácích ligových soutěží. Jedná se o protichuligánskou politiku lokální či regionální – lokální bezpečnostní složky, pořadatelská služba). Další rovínou je politika celostátní, kam řadíme – speciální jednotky zajišťující fotbalová utkání, ministerstva a nebo fotbalové svazy. Pokud se v zemi nachází týmy, které hrají evropské pohárové soutěže⁷⁶, zodpovídá se představenstvo dané fotbalové země nejvyššímu orgánu evropských soutěží – UEFA, která je součástí Mezinárodní federace fotbalových asociací – FIFA⁷⁷, což je hlavní řídicí organizace světového fotbalu a řadíme je do roviny politiky evropské a globální.⁷⁸

4.1 Opatření platná v České republice

Při Ministerstvu vnitra byla v roce 1996 v České republice zřízena Koordinační komise k problematice diváckého násilí a nevhodného chování při sportovních utkáních. Vznikla na popud Evropské úmluvy týkající se diváckého násilí. Mezi členy komise patří zástupci Ministerstva vnitra, Policie ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a zástupci Českomoravského fotbalového svazu a Českého svazu ledního hokeje. Mezi aktivity této komise patří zlepšení komunikace mezi Policií ČR a sportovními kluby v rámci zabezpečení areálu vně a uvnitř stadionu.⁷⁹ Důležitou roli v opatřeních má hned několik stran:

Fotbalové kluby

- úzce spolupracují s Policií ČR a dalšími bezpečnostními složkami,
- jmenují kompetentní pořadatele, kteří napomáhají řídit dění vně i uvnitř areálu stadionu,
- snaží se korigovat kupce vstupenek na zápas a jsou schopni i identifikovat potenciální devianty,

⁷⁶ Evropské pohárové soutěže – každá ligová soutěž, která se odehrává v Evropě má nějaký kvocient, který upřesňuje, kolik týmů podle umístění v jejich domácí ligové soutěži postoupí do některé z evropských soutěží pod záštitou UEFA – nejprestižnější Liga Mistrů, druhá Evropská liga a poslední Evropská konferenční liga

⁷⁷ FIFA – Fédération Internationale de Football Association – Mezinárodní federace fotbalových svazů

⁷⁸ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str. 184.

⁷⁹ NIKL, Jaroslav, VOLEVECKÝ, Petr. Divácké násilí, 2007, str. 21.

- plánují a zajišťují bezpečnostní opatření v souvislosti s projektovými a stavebními aspekty stadionu:
 - zabezpečí oba „kotle“ před místy „řadových“ fanoušků – u nás i v Německu je trend oddělení těchto sektorů bezpečnostními mřížemi,
 - vybaví stadiony bezbariérovými přístupy, únikovými vchody a stadion je navržen tak, aby se dalo bezpečně a rychle uniknout,
 - zavádějí vhodný prodej vstupenek – pokud se jedná o vyhrocené utkání s potenciálními násilnými akty, uvolní do prodeje omezený počet vstupenek pro fanoušky v „kotli“ hostí,
 - vybavují areál stadionu bezpečnostními kamerami pro snadnou a efektivní identifikaci deviantů,
 - na stadionu je přítomen vždy alespoň jeden doktor a vozidlo záchranné služby,
- regulují prodej alkoholických nápojů – velmi probírané téma v souvislosti s již proběhnutším Mistrovstvím světa 2022 v Kataru, kde byl prodej alkoholických nápojů v areálu stadionu úplně zakázán.

Pořadatelská služba

- mělo by se jednat o kompetentní osobu, mnohdy se i na prvoligové úrovni v České republice stává, že pořadatelé jsou najati jako levná pracovní síla v důchodcovském věku,
- dohlíží na dodržování pravidel a zajišťuje bezpečnost diváků (často je toto povolání označováno jako nejhorší v celé fotbalové branži, jelikož pořadatelé, kteří jsou přímo u hřiště, sedí otočení zády k hrací ploše a nesmí spustit oči z tribun a diváků)
- před, v průběhu a po utkání kontrolují stadion,
- prohledávají diváky před vstupem na stadion – na stadion by neměli být vpuštěni diváci pod vlivem alkoholu, se zakázaným druhem pyrotechniky, zbraněmi, či jinými nepovolenými věcmi,
- spolupracují s policií a záchrannou službou,
- jsou označeni jako pořadatelé reflexními vestami a páskami s nápisem pořadatel,
- po každém zápase probíhá zhodnocující porada výkonu.⁸⁰

⁸⁰ SMOLÍK, Bezpečnostní aspekty fotbalového chuligánství, 2018, str. 10.

Policie ČR

- policejní složky působí jako prevence a zasahují až ve chvíli, kdy je to nezbytně nutné, a to v souladu se zákonem č.283/1991 Sb., o Policii ČR,
- odhalují trestné činy a identifikují pachatele,
- mimo stadion zabezpečují veřejný pořádek – hlídají všechny možné cesty k areálu stadionu a hlídají potenciální místa střetů (nejčastěji nádraží, bary a hospody),
- úzce spolupracují s pořadatelskou službou, protože jakmile by se situace vymkla kontrole pořadatelské službě, musí proběhnout výslovná komunikace a žádost o pomoc Policie ČR,
- mají větší pravomoci než pořadatelská služba, mohou požadovat:
 - prokázání totožnosti,
 - zajistit osobu, případně ji vyhostit,
 - omezit na pohybu,
 - odebrat zbraň,
 - použít donucovací prostředky.

Díky těmto všem pravomocem je Policie ČR velmi nenáviděným prvkem v chuligánském světě – viz. zkratka A.C.A.B. – All cops are bastards.⁸¹

Trestně – právní aspekty diváckého násilí

Chuligánství a divácké násilí jde ruku v ruce s porušováním zákona. Trestní zákoník neobsahuje konkrétní Hlavu, která by upravovala přímo skutkové podstaty násilí spojené se sportovními utkáními. Protiprávní činy spojené s diváckým násilím se tedy posuzují dle klasického znění trestního zákoníku. Ve vyšetřování a dokazování je nicméně pro policii, svědky, či soudce velmi obtížné správně posoudit, kdo, jak a proč je zodpovědný za své protiprávní jednání, jelikož divácké násilí vzniká většinou mezi větší skupinkou lidí, či za oponou jakési anonymity. Proto je nutné, aby v areálech stadionů byl přítomen solidní kamerový systém.⁸²

Chuligánství je velmi těžce označitelné a nedá se úplně přesně identifikovat. Nabývá mnoha forem trestných činů, které se posuzují dle zákona č.40/2009 Sb.⁸³:

⁸¹ NIKL, Jaroslav, VOLEVECKÝ, Petr. Divácké násilí, 2007, str. 48–52.

⁸² NIKL, Jaroslav, VOLEVECKÝ, Petr. Divácké násilí, 2007, str. 25.

⁸³ SMOLÍK, Bezpečnostní aspekty fotbalového chuligánství, 2018, str. 7.

Trestné činy proti zdraví

Ublížení na zdraví - § 146

- kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta;⁸⁴

Těžké ublížení na zdraví - § 145

- kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let;⁸⁵

Trestné činy ohrožující život nebo zdraví

Rvačka - § 158

- kdo úmyslně ohrozí život nebo zdraví jiného tím, že se zúčastní rvačky, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok, až pět let, zda je způsobena újma na zdraví, dvě léta až osm let, zda je způsobena smrt;⁸⁶

Trestné činy obecně ohrožující

Ohrožení pod vlivem návykové látky – § 274

- pokud jedinec ohrozí, či ublíží na zdraví někomu jinému pod vlivem alkoholu, hrozí mu nejvíce tři léta odnětí svobody;⁸⁷
- u „hooligans“ se jedná o naprosto běžnou věc a přítomnost alkoholu pro ně působí jako přitěžující okolnost;

Trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby

Násilí proti orgánu veřejné moci – § 323

- odnětí svobody na šest měsíců až pět let při užití násilí proti orgánu veřejné moci;⁸⁸

⁸⁴ Ublížení na zdraví - § 146 – Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

⁸⁵ Těžké ublížení na zdraví - § 145 – Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

⁸⁶ Rvačka - § 158 – Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

⁸⁷ Ohrožení pod vlivem návykové látky – § 274 – Trestní zákoník č.40/2009 Sb.

⁸⁸ Násilí proti orgánu veřejné moci – § 323 – Trestní zákoník č.40/2009 Sb.

Trestné činy narušující soužití lidí

Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob - § 355⁸⁹

Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod – § 356⁹⁰

- oba tyto trestné činy se týkají nenávistných a rasistických projevů na fotbalových zápasech, ať už na hráče, či na diváky;

Jiná narušení veřejného pořádku

Výtržnictví – § 358

- jedinec, který veřejně napadne, hanobí kulturní památku, či ruší přípravu, průběh nebo zakončení sportovního utkání, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta;⁹¹

4.2 Globální protichuligánská politika

Výsledným prvkem globální protichuligánské politiky ať už ze strany UEFA, FIFA a dalších jsou právní předpisy, návody, dokumenty a kampaně, které mají celosvětový rozsah a každý klub, pokud je to třeba, se jim musí podvolit a respektovat je. V dnešní době je pravděpodobně největším problémem přítomnost rasismu na fotbalových utkáních, a právě proti rasismu v posledních letech řídicí orgány celosvětového fotbalu nejvíce bojují. Politika, která by sjednocovala a zaměřovala se čistě na problém „hooligans“ nicméně neexistuje, jelikož problém „hooligans“ je velmi komplexní a jejich projevy mohou být různé. Stejně jako rasismus, i násilí na fotbalových stadionech má své vlastní iniciativy.

Rada Evropy

V roce 1985 ve Štrasburku přijala Rada Evropy v rámci Mezinárodního legislativního rámce pro prevenci a potírání násilí při sportovních utkáních Evropskou úmluvu k diváckému násilí.⁹² Tato úmluva zahrnuje závazky jejích signatářů:

- prostředky k zamezení vzniku násilí na stadionech a k minimalizaci ohrožení fanoušků v areálu stadionu a na cestách,

⁸⁹ Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob - § 355 – Trestní zákoník č.40/2009 Sb.

⁹⁰ Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod – § 356 – Trestní zákoník č.40/2009 Sb.

⁹¹ Výtržnictví – § 358 – Trestní zákoník č.40/2009 Sb.

⁹² SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str. 185.

- spolupráce mezi policejními složkami a klubem,
- řádné tresty pro devianty.

Úmluva apeluje i na kluby, aby se zavázaly k:

- bezpečným stadiónům – únikové východy, pevná a bezpečná stavba, oddělení fanoušků hostů a domácích, důkladné kontroly diváků před vstupem na stadion,
- taktickým přípravám a zprávám z potenciálně nebezpečných zápasů,
- omezení prodeje alkoholických nápojů.⁹³

Rada Evropy se mimo jiné specializuje přípravou bezpečnostních protokolů týkajících se mezinárodních šampionátů (Mistrovství světa, Mistrovství Evropy), převážně pokud se turnaj odehrává v Evropě. Poskytuje řadu doporučených postupů v rámci problémů s rasismem, zabezpečení stadionů, distribuce vstupenek a školení a najímání kompetentních členů pořadatelské služby, kteří splňují kritéria výboru Rady Evropy:

- Doporučení č. 1/1999 k pořadatelské službě – stewardingu;
- Doporučení č. 1/2002 o prodeji vstupenek na mezinárodní utkání;
- Doporučení č. 1/2003 o úloze sociálních a vzdělávacích opatření při prevenci násilí ve sportu.

S tím se pojí i kontrola předpokladů všech evropských států, zda splňují určitá bezpečnostní, kapacitní a další jiná kritéria k tomu, aby mohli požádat o pořádání šampionátu v jejich státě, případně aby mohli být jedním z pořadatelů daného mezinárodního turnaje.⁹⁴

UEFA a FIFA

UEFA je známá svými tvrdými a nekompromisními tresty nejenom proti chuligánům, či jiným deviantům, ale i vůči klubům a hráčům. UEFA totiž pořádá jednu z nejprestižnějších klubových soutěží – Ligu mistrů (dále i Evropskou ligu a nově i Konferenční ligu). Pokud se klub nějakým způsobem prokáže jakýmkoliv nepřijatelným chováním, a to i díky svým fanouškům, trest nepadne jenom na fanoušky, ale i na klub. Klasickým trestem pro klub zaviněným fanoušky je zákaz diváků na několik zápasů v soutěžích UEFA. Dalším možným trestem je anulace výsledku, sebrání bodů, vyloučení ze soutěže, to vše je podpořeno finančními pokutami. UEFA je známá svým heslem #NoToRacism. Televizní reklama, ve které hráči světové extratřídy typu Ronaldo, Messi, Ribéry, Essien, Čech a další, vyslovují dané heslo

⁹³ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str.189–190.

⁹⁴ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str.191–192.

ve svém rodném jazyce má své kouzlo a pravděpodobně ji znají i lidé, kteří se o fotbal moc nezajímají.⁹⁵

FIFA je vedoucím střediskem světového fotbalu. Co se týče potírání chuligánství, násilí a rasismu ve fotbale, její postihy jsou mnohdy devastační. Nebojí se klubům odebrat body, případně je nechat sestoupit do nižší soutěže. Těmito tvrdými tresty se FIFA snaží o to, aby kluby nedopustily projevení těchto nežádoucích jevů na jejich zápasech. Nutí tak kluby k pečlivé přípravě a prevenci proti všem nežádoucím jevům. Zajímavým krokem zrealizovaným jak UEFA, tak FIFA, je založení nadace Daniela Nivela⁹⁶ (Daniel Nivel Foundation). Nadace se zabývá vědeckým zkoumáním chuligánské problematiky, snaží se o prevenci a podporuje oběti násilných činů spojených s fotbalem. Velkou událostí byl FIFA uspořádaný kongres 7. července 2001 v Argentíně v Buenos Aires, který se týkal přímo rasismu a xenofobie ve fotbale. Kongres konečným slovem vyzval všechny, kteří se nějakým způsobem angažují na jakékoliv úrovni fotbalu, k tomu, aby byl šířen duch „fair play“⁹⁷. Apelovali tak na vlády všech členských zemí, úřady, kluby, trenéry, hráče, média a v podstatě všechny, kteří se přímo i nepřímo byť jen lehce dotýkají fotbalu.⁹⁸

4.2.1 Protichuligánské a protirasistické organizace

V Německu přišli s první iniciativou zapojit fanoušky do dění na stadionu. Všechno začalo v Brémách v roce 1981, kdy byl založen projekt, který spočíval ve spolupráci fanoušků s pracovníky, kteří byli vyškoleni přímo za účelem potírání a chápání fotbalového chuligánství. Vyškolení pracovníci problematiku probírali s fanoušky a řešili, jak předcházet nepokojům na jejich stadionech. Mimo jiné se tito pracovníci snažili v naprosté anonymitě získávat informace o tom, jaké jsou další kroky chuligánských gangů, aby se tak fanoušci mohli připravit na daná utkání a provést tak patřičná opatření pro maximální bezpečnost. Německo je celosvětově opěvováno za to, že kluby velmi ochotně vyzývají vlastní fanoušky k iniciativě navrhovat řešení problémů. V současnosti v Německu funguje „vlastnická struktura“, díky které se klub zavazuje, že naslouchá tomu, co fanoušci vyžadují. Kluby zde mají vlastní Radu fanoušků, složenou z volených zástupců fanoušků přímo z tribun. Tento model se úspěšně napodobil v Belgii, Švédsku a Nizozemsku. V Anglii tento model nově zavedla londýnská

⁹⁵ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str. 208.

⁹⁶ Daniel Nivel – byl francouzský policista, který byl napaden německými chuligány u příležitosti Mistrovství světa ve fotbale 1998, na jeho počest přišel Německý fotbalový svaz s podnětem pojmenovat danou nadaci dle něho.

⁹⁷ „fair play“ – hra podle pravidel čestného chování.

⁹⁸ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str. 208.

Chelsea na začátku roku 2023 při nástupu nových majitelů Todda Boehlyho a Behdada Eghbaliho, kteří nahradili po dlouhých 18 letech Romana Abramoviče.⁹⁹

První protirasistická kampaň, která byla hodně na očích veřejnosti, se datuje do roku 1993. Založila ji Commission for Racial Equality (CRE) spolu se Professional Footballers Association (PFA). Kampaň nesla název „Let 's kick racism out of football“ a měla povzbudit fanoušky a kluby v tom, aby projevovali vlastní iniciativu proti vyskytujícím se rasismu. Kampaň obsahovala vyhlášku s 10 hesly. Ty nejdůležitější zněly následovně:

1. Kluby by měly trestat fanoušky, hráče a kohokoliv na stadioně, kteří skandují rasistické urážky na hráče, či kohokoliv jiného.
2. Podmínkou pro prodej permanentek je závazání se fanouškem, že nikdy nebude skandovat rasistické urážky.
3. Kluby by měly spolupracovat s bezpečnostními složkami a ostatními kluby za účelem pochopení problému s rasismem a snažit se o jeho prevenci.
4. Klub by měl odstranit všechny rasistické grafitti v okolí stadionu.

Tato kampaň byla jednou z prvních a nepřinesla úplný úspěch, jelikož fanoušci rasismus tolik nevnímali. Každopádně pro kluby to byl prvotní impuls k tomu, že rasismus je reálný problém a měl by se řešit.¹⁰⁰

Únor roku 1999 byl velmi klíčový, protože se zrodila největší protirasistická fanouškovská organizace Football Against Racism in Europe (FARE). Ta nejenomže bojuje proti rasismu, ale bojuje i proti sexismu, se kterým se mnohdy setkávají hráčky ženských týmů. FARE pořádá tzv. Týdenní akce a v roce 2005 se díky velkému respektu pro dosavadní práci FARE jejich akce zúčastnilo více než 600 organizací z celého světa. Mimo jiné se sem připojili i české kluby – Bohemians 1905 a FC Slovan Liberec. FARE za svoji práci sklídilo mnohá ocenění, přičemž tím nejvyšším bylo nejspíše ocenění od samotné organizace UEFA, od které dostali jeden milion švýcarských franků. UEFA také použila tzv. Desetibodový plán vytvořený organizací FARE, který byl vytvořen pro celosvětovou fotbalovou scénu pro boj s rasismem. UEFA ho poslala jako doporučení všem klubům zúčastněným v jejich soutěžích. Tento plán se v mnohém podobá plánu iniciativy „Let 's kick racism out of football“, každopádně některé body byly doplněny a lépe popsány.:

⁹⁹MARSH, FOX, CARNIBELLA, MCCANN, Football violence and hooliganism in Europe, 1996, str. 78.

¹⁰⁰FROSDICK, Football hooliganism, 2005, str. 142–143.

1. Kluby by měly veřejně vystupovat proti rasismu skrze různé reklamní spoty, veřejná vyhlášení, či spolupráci s protirasistickými organizacemi.
2. Kluby by měly pracovat s mládeží, jak v mládežnických úrovních klubu, ale i s lokálními školami a poučit mládež o snaze neprojevovat a eliminovat rasismus a diskriminaci.¹⁰¹

4.3 Srovnání protichuligánské politiky ČR a Anglie

Fotbaloví chuligáni se zrodili ve Velké Británii, a tak se tato ostrovní země musela jako první naučit bránit proti tomuto nežádoucímu jevu. Největší opatření započala při již zmíněném neštěstí na „Heysel Stadium“, a proto jsou opatření Velké Británie ve srovnání s těmi našimi na dosti odlišné úrovni.:

Operace v utajení

V roce 1981 byla jedním z nejpoužívanějších nástrojů protichuligánské politiky Velké Británie kamufláž policistů a bezpečnostních úředníků. Ti se převlékali za řadové fanoušky a infiltrovali se do davu, nejlépe přímo do nebo poblíž chuligánské skupiny. Akce zacházely tak daleko, že pokud policista vycítil, že jim „hools“ věří, prokázal se jim falešně zpracovanou identitou a pracovali uvnitř dané skupiny nějakou dobu v naprostém utajení. Docházelo tak k celé řadě zatčení jednotlivých členů chuligánských skupin.¹⁰²

Propracovaný kamerový systém

CCTV (Closed – circuit Television) je systém kamerových zařízení rozmístěných po stadionech po celé Velké Británii. Byl zaveden již v roce 1981 a díky kvalitě obrazu na kamerovém záznamu dokáže být velmi přesný a vede tedy k velmi jednoduché identifikaci deviantního chování. Kamerový systém je napojen na policejní a bezpečnostní systém a policisté si tak mohou rychle měnit a potvrzovat informace s osobou v řídicí centrále policejního a bezpečnostního systému. V obou případech jdou kamerové záznamy ruku v ruce s dokazováním skutkové podstaty.¹⁰³

„Spotteři“

Tzv. pozorovatelé jsou policisté, kteří ale na rozdíl od operací v utajení nezasahují do dění a situaci pouze sledují. Na sobě má připevněnou skrytou kameru, která je propojena

¹⁰¹ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str. 212.

¹⁰² MARSH, FOX, CARNIBELLA, MCCANN, Football violence and hooliganism in Europe, 1996, str. 68.

¹⁰³ MARSH, FOX, CARNIBELLA, MCCANN, Football violence and hooliganism in Europe, 1996, str. 70.

s kamerovým systémem policejních a bezpečnostních složek. Za úkol má identifikovat potenciální členy chuligánských skupin.

„Chuligánská linka“

Policejními a bezpečnostními složkami byla ve Velké Británii zřízena speciální telefonní linka (v dnešní moderní době i speciálně upravený chatovací systém), na který mohou fanoušci ihned zavolat, případně napsat, pokud jsou přímo svědky nějakého násilí, či pokud mají nějaké podezření.¹⁰⁴

Na rozdíl od České republiky, kde se žádný zákon přímo nezabývá násilím na sportovních akcích, ve Velké Británii vznikly zákony, které byly upraveny v rámci fotbalových utkání.:

- 1) The Football Spectators Act („zákon o fotbalovém diváctví“) – 1989
 - Tento zákon umožňuje zakázat vycestování ze země na mezinárodní zápasy.
 - Navíc obsahuje i pojmy jako „regulovaná utkání“ a „restriktivní řízení“.
 - Regulovaná utkání (jsou i utkání konající se ve Velké Británii a jsou to většinou riziková utkání) jsou označena utkání, při jejichž průběhu se musí odsouzená osoba hlásit na policejní stanici – je tak součástí restriktivního řízení, které přidělil soud spolu s trestným činem.¹⁰⁵
 - V České republice žádný takový zákon neexistuje a když už se objeví zpráva, že čeští fanoušci nemají povoleno odcestovat s klubem, jedná se o hromadný trest pro všechny, nikoliv pro jednotlivce.
 - Navíc o zákazu vycestování do zahraničí českých fanoušků rozhoduje buď přímo klub nebo UEFA.
- 2) The Football Offences Act („zákon o fotbalových trestných činech“) – 1991
 - Ve znění tohoto zákona jsou přímo vypsány přestupky spojené s fotbalem – vrhání předmětů a vniknutí na hrací plochu, rasistické chování.¹⁰⁶
 - V našem zákonu se podobné věci objevují, nicméně ne ve spojitosti se sportem a už vůbec ne s fotbalem, proto se v České republice velmi složitě dokazuje skutková podstata těchto přestupků.
 - Šéf komunikace AC Sparta Praha, Ondřej Kasík prohlásil: *„Různá jednání z fotbalového stadionu přenášíme na trestní zákoník a hledáme, na jaký konkrétní*

¹⁰⁴ MARSH, FOX, CARNIBELLA, MCCANN, Football violence and hooliganism in Europe, 1996, str. 76.

¹⁰⁵ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str. 218–219.

¹⁰⁶ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str. 221.

čin nebo přestupek bychom mohli aplikovat jednání, kterého se člověk dopustil.“¹⁰⁷ prohlásil a dodal, že Ve Velké Británii existuje fotbalová legislativa už od osmdesátých let.

3) Football banning order – zákaz vstupu na stadion

- Jedná se o jeden z nejčastějších trestů ve Velké Británii a rozhoduje o něm soud, případně klub samotný.
- Má dokonce i svůj vlastní úřad, který tento zákaz spravuje – FBOA – „Football Banning Orders Authority“.¹⁰⁸
- V České republice je zákaz možný, nicméně úzce souvisí s dokazováním skutkové podstaty, která se u nás nedá tak jednoduše dokázat.
- Pokud ale k zákazu vstupu na stadion v České republice dojde, probíhá podobný proces jako ve Velké Británii – jedinec se musí v době utkání hlásit na policejní stanici, či jiném úřadě, jedinec v případě porušení zákazu riskuje doživotní zákaz na fotbalová utkání.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Internetový portál ČT24. Potřebujeme speciální zákon, zní z fotbalového světa po násilnostech na Spartě [online]. 10.4.2019 [cit. 2023-3-12]. Dostupný z www: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2783531-potrebujeme-specialni-zakon-zni-z-fotbaloveho-sveta-po-nasilnostech-na-sparte>

¹⁰⁸ SMOLÍK, Fotbalové chuligánství: historie, teorie, a politizace fenoménu, 2018, str. 221.

¹⁰⁹ Internetový portál iDNES.cz/sport. Na fotbal nesmíš. Jak lze v Česku dosáhnout zákazu vstupu na stadion [online]. 11.3.2019 [cit. 2023-3-12]. Dostupný z www: https://www.idnes.cz/fotbal/prvni-liga/zakaz-vstupu-na-stadion-sparta-plzen-chuligani-svetlice-police.A190311_142358_fotbal_min

5 Výzkumná část

V praktické části mé bakalářské práce se budu věnovat kvalitativnímu výzkumu v podobě rozhovoru s vybranými členy chuligánských skupin. Kvalitativní výzkum je využit v případě, snažíme se-li zkoumat oblast, která nemá tolik vědecky podložených informací. Mezi jeho charakteristiku patří, že obsahuje daleko méně respondentů, nicméně se díky tomu na daného respondenta zaměříme více do hloubky a dochází k „osobnější“ interakci.¹¹⁰ Při výběru respondentů mi pomohl můj dobrý přítel a několikaletý člen jedné nejmenované chuligánské skupiny působící na území České republiky.

5.1 Metody výzkumné části

Ve výzkumné části byla využita metoda kvalitativního rozhovoru. „*Cílem kvalitativního rozhovoru je pochopit, jak zkoumaní lidé interpretují určité skutečnosti. Analýza potom vysvětluje, proč tyto lidé vnímají skutečnost právě tak, jak ji vnímají.*“¹¹¹ Kvalitativní data získaná během rozhovorů mají podobu „hromady“ nestrukturovaného materiálu. Jsou to slova, gesta, věty, myšlenky, komunikace, symboly. Hlavním úkolem analýzy a interpretace této „hromady“ dat je přehledně „surový“ materiál uspořádat a zdůvodněně vyložit jeho význam z pohledu výzkumného cíle, pro který byl sebrán.¹¹²

Využiji metody tzv. kódování, při které se budu snažit o přepis nahraných rozhovorů do písemné podoby. „*V kvalitativním výzkumu proces kódování znamená přiřazování určitým pasážím datového materiálu určité obecnější pojmy, pod které lze tyto části textu podřadit.*“¹¹³

5.2 Informanti

Jak již bylo naznačeno, mí informanti k rozhovoru byli osloveni mým známým, který se jako chuligán v tomto prostředí dobře vyzná a má plno kontaktů. On sám byl jedním z informantů, které jsem zpovídal. I když má můj známý v chuligánském světě dosti značný respekt, nebylo vůbec jednoduché informanty sehnat, přesvědčit a hlavně uklidnit, že cokoliv řeknou, bude skryto pod absolutní anonymitou. Všem jsem musel zaručit, že nebude použito jejich křestní jméno, a proto jsou tedy zcela náhodná. Nakonec se mi podařilo usmlouvat tři informanty:

¹¹⁰ OLECKÁ, IVANOVÁ, Metodologie vědecko – výzkumné činnosti, 2010, str. 36.

¹¹¹ JANÁK, Vybrané metody výzkumu, 2018, str. 25.

¹¹² JANÁK, Vybrané metody výzkumu, 2018, str. 30–31.

¹¹³ JANÁK, Vybrané metody výzkumu, 2018, str. 33.

Tomáš – Tomáš se narodil na jihu Moravy a již od malička miloval fotbal. Aktivně ho hrál za místní tým a již od malička, díky svému strýci, byl fanouškem českého fotbalového klubu FC Baník Ostrava. Jeho strýc byl dle jeho slov „typický český fanoušek s pivním pupkem“, jehož jediným koníčkem a smyslem života bylo navštěvování zápasů Baníku Ostrava. Tomáš na své desáté narozeniny navštívil svůj první zápas se strýcem v Ostravě. „*Pamatuju si to jako dnes, Ostrava hrála s Opavou. Jakmile jsem prvně uslyšel chorály Baníku, zamiloval jsem se.*“ Tomáš ihned propadl fandění a uchvátila ho atmosféra. Když byl Tomáš starší, začal chodit do kotle a tam se vše změnilo.

Jakub – Jakubova láska nejen k fotbalu, ale i k hokeji začala v útlém věku, kdy ho otec pravidelně bral na zápasy. Jeho otec v něm probudil ale i jinou vášeň, a to vášeň k chuligánství. Jeho otec je zakladatel jedné nejmenované chuligánské skupiny v nejmenovaném městě a už od puberty, kdy tento fakt začal Jakub chápat, chtěl jít v otcových šlápěch, a právě Jakub je teď šéfem skupiny.

5.3 Hlavní a dílčí výzkumné otázky

Subkultury „hooligans“ jsou sužovány různými stereotypy a unáhlenými závěry ať už ze strany médií, či samotné odborné literatury. Cílem mého výzkumu je poukázat na to, zda vybraní zástupci chuligánů spadají pod stereotypy, jací vybraní chuligáni doopravdy jsou a tyto teze potvrdit, případně je vyvrátit. Nebudu se určitě snažit generalizovat, ale opravdu se převážně zaměřím na mé dva vybrané informanty. V teoretické části jsou tyto stereotypy zmiňovány ať už přímo, či nepřímo a musím říci, že s některými opravdu nesouhlasím. To převážně díky mému dlouholetému příteli, z jehož chování jsem skoro žádný podobný stereotyp nevypozoroval. Nijak tím chuligány nebráním, můj vztah k nim vždy byl a vždy bude negativní, každopádně nemám rád negativní stereotypy a nálepkování, proto jsem se rozhodl, že se pokusím tímto výzkumem některé stereotypy ověřit. Zároveň se jedna pasáž bude zabývat tématem pojednávajícím o motivu, proč se informanti vydali na cestu fotbalových chuligánů a poslední pasáž bude zkoumat vztah vybraných chuligánů k policii a jejich největšími prohřešky vůči zákonu. Jednotlivé stereotypy byly rozděleny do jednotlivých segmentů. Dané segmenty zahrnují dílčí otázky, kterými budu každý segment blíže zkoumat. Pod každým segmentem bude přítomno shrnutí, srovnání s teoretickou částí, kde se teze spojené s daným stereotypem nachází a bude vyvozen krátký závěr ve vztahu k mým dvěma informantům.

- 1) Chuligány nezajímá podpora klubu a zajímá je pouze násilí.
- 2) Chuligáni musí nutně pocházet ze sociálně slabších poměrů (problémy v rodině, nevzdělanost).
- 3) Rasismus na stadionech projevují převážně skupiny „hooligans“.
- 4) Chuligáni tíhnou k návykovým látkám a kvůli tomu projevují známky agrese.
- 5) Ostatní volnočasové aktivity chuligánů.
- 6) Proč?¹¹⁴ – jaký je motiv informantů být fotbalovými chuligány.
- 7) Milníky jejich chuligánské kariéry – prohřešky a vztah s policií.

5.3.1 Láska ke klubu – pravá nebo umělá?

Jeden z prvních stereotypů, který je používán převážně médií, je ten, že chuligáni a radikálnější fotbaloví fanoušci úplně netíhnou k podpoře daného klubu. Dle médií je podpora klubu pouhá kamufláž k tomu, aby mohli daní jedinci ukojit své násilné touhy. Z různých historek od mého známého, který se v chuligánské sféře pohybuje, mi to ale nedávalo moc smysl, a proto jsem se rozhodl tento předsudek blíže zkoumat. Dílčí otázky, které měly reference k danému stereotypu, jsou:

1) Kdy jsi začal mít rád fotbal?

Tomáš – *„Od malička jsem byl veden ke sportu. Hrál jsem florbal a fotbal zároveň. Ve fotbale jsem byl o něco lepší, a tak jsem zůstal u toho. Jednou mě vybrali na zkušební dobu i do akademie Slovácka, kde to samozřejmě nevyšlo.“*

Jakub – *„Žil jsem v tom od malička. Táta je zakladatel zdejší fotbalové chuligánské skupiny a hned se mi to zalíbilo taky. Fotbal (i hokej) jsou s tím spojené, takže podpoře klubů jsem propadl ve stejný moment jako chuligánství.“*

2) Jaký máš vztah ke klubu, který podporuješ?

Tomáš – *„Miluju ho. Na světě není nic, co bych miloval víc. Strýc byl celoživotním fanouškem Baníku a v deseti letech mě vzal poprvé s sebou. Hned mě uchvátila ta atmosféra, ta podpora, ta oddanost a to, že si na ty tribuny mohl stoupnout kdokoliv a každý každého vnímal stejně, prostě jako fanouška Baníku.“*

Jakub – *„Nedám na ně dopustit. Ani na hokej, ani na fotbal. Je to prostě něco, pro co žiju a v čem vidím smysl.“*

¹¹⁴ Proč? (1987) – film Karla Smyczeka, který pojednává o fotbalovém chuligánství.

3) Jsou některé chuligánské skupiny zaměřené pouze na násilí, aniž by je zajímala podpora klubu?

Tomáš – „*Samozřejmě. To jsou ale vymleté hlavy.*“

Jakub – „*Bohužel jo. Právě takovéto skupiny kazi všeobecné jméno chuligánů u nás.*“

Z výpovědí je vidět znatelná oddanost všech informantů ke klubu. U Tomáše i Jakuba si můžeme povšimnout toho, že příslušnost ke klubu a jeho podpora na tribunách je něco, co jim dává v životě smysl. Zajímavý je i fakt, že oba informanti se citově zavázali k fotbalu (Jakub i k hokeji) již v raném dětství. Na tomto faktu lze postavit možnou tezi o spojitosti mezi fanoušky a fotbalovými chuligány. Fotbaloví fanoušci se v teoretické části dle Mareše a kol. (2004) definují tím, že svému oblíbenému klubu fandí taktéž od útlého věku, sledují každý zápas svého klubu, mají historickou znalost o postavení svého klubu a pravidelně sledují nejnovější novinky týkající se klubu. Všechny zmíněné projevy fanouškovství mají i fotbaloví chuligáni, kteří ke svému fanouškovství přidávají násilné a extremistické prvky. Závěrem musím zdůraznit a potvrdit, že většina fotbalových chuligánů, ať už dva informanti výše zmínění, případně ostatní díky svědectví informantů, svůj klub opravdu milují a násilné prvky jejich projevu fanouškovství jsou vedlejším bodem. Dle obou informantů se nicméně v České republice nachází spousta skupin, které tíhnou k násilí, aniž by se zajímali o podporu klubu.

5.3.2 Problémy v rodině a nízká životní úroveň

Stereotyp o tom, že jedinci podobně extremisticky smýšlející subkultury, pochází ze sociálně nestabilních rodin je velmi častý. Stejně jako je častý předsudek o tom, že chuligáni mají nízkou životní úroveň v podobě nízkého vzdělání, nekvalitního zaměstnání nebo jsou nezaměstnaní. Konkrétně tento stereotyp, jak již bylo zmíněno v teoretické části, byl vyvrácen, každopádně i tak se k němu někdy lidé vrací. Dílčí otázky, které měly reference k danému stereotypu jsou:

1) Jaké jsi měl dětství?

Tomáš – „*Asi bych řekl, že to bylo dle dnešní doby ideální. Rodiče se o mě vždycky starali a vždy jim za to budu vděčný. Ve škole jsem byl pilným skautikem, tak jak rodiče chtěli. Necítil jsem se ale dobře v tom kolektivu. Nepatřil jsem tam. Všichni mi přišli takoví dětinští, řešili věci, které mě vůbec nezajímaly a tím pádem jsem nezapadal. Můj jediný kamarád byl strýc, protože s tím jsem se mohl aspoň bavit o fotbale a později samozřejmě o Baníku.*“

Jakub – „Nemůžu si na nic stěžovat. Ze strany rodičů to byla klasická výchova průměrné české rodiny. Kolektiv ve škole byl taky v pohodě, a i když jsme se přestěhovali a já nastoupil na jinou školu, neměl jsem problém s tím si najít kamarády.“

2) Co jsi studoval (studuješ), případně kde jsi pracoval (pracuješ)?

Tomáš – „Chodil jsem na gympl. Jak jsem ti říkal, prospěch byl výborný, rodiče mě do toho hodně tlačili, chtěli samozřejmě, abych šel na výšku. Už ve třetáku jsem ale začal mít problémy, známky se zhoršily, protože jsem si uvědomil, že to nedělám pro sebe, ale pro někoho jiného. Tak jsem nakonec odmaturoval a na vysokou jsem se přihlásil do Ostravy, bydlel jsem u strýce. Je ti asi jasné, proč jsem šel tam. Dodnes tam nějak procházím, ale není to vůbec něco, co by mě zajímalo.“

Jakub – „Základka byla v pohodě, snažil jsem se aspoň o trojky. Střední byla super, protože jsem mohl začít dělat něco, co mě po chuligánství nejvíc dodnes baví, a to jsou auta. Chodil jsem na automobilku a procházel na výbornou. Dnes dělám mechanika přímo u Mercedesu a špatně si rozhodně nežiju.“

3) Jaký má tvoje blízké okolí názor na tvoji „chuligánskou“ kariéru?

Tomáš – „Rodiče ví, že jenom chodím na fotbal. Nic víc. Strýc chodí se mnou na zápasy, ale do kotle už nechodí, takže toho taky moc neví. Kromě kluků ze skupiny o tomto mém životě skoro nikdo neví a snad to tak i zůstane.“

Jakub – „Jak jsem ti říkal, táta je relativně pyšný, že jdu v jeho stopách, ale furt jsem jeho syn a bojí se o mě, protože ví, co to obnáší. Máma je vůči tomu hodně neutrální. Znamená to, že mi to nezakazuje, ale zároveň má o mě velký strach, takže to ani neschvaluje. Můj mladší brácha teď začíná chodit čím dál blíž kotli, takže je to otázka času, kdy půjde v mých a tátových stopách. Jestli narážíš na to, že chuligáni pochází ze špatných poměrů a nemají práci a tak, tak tomu tak moc často není. Chuligána bys prakticky na ulici nepoznal, pokud nejde ze zápasu nebo na zápas.“

Ani jeden z informantů se nevyjádřili ke svému dětství negativně. Nemůžeme tedy mluvit o nějakém nutkání projevit agresii na sportovních akcích kvůli nějaké formě deprivace z dětství v rodinném prostředí. Jakub navíc prozradil, že v dnešní době je velmi obtížné takového chuligána poznat běžně na ulici. Na druhou stranu u Jakuba je to pokračování v tom, co začal jeho otec, který byl zakladatelem chuligánské skupiny, ve které teď Jakub působí. Stereotyp o nevzdělaných individuích, kterými v očích veřejnosti chuligáni jsou, je taktéž

u obou případů zcela irelevantní. Tomáš procházel školními léty hravě a úspěšně. Jakub zase pracuje pro lukrativní značku Mercedes jako automechanik, což vzniklo díky jeho lásce k autům a úspěšnému studiu školy technického zaměření. Vyvracím tak zčásti Mareše a kol. (2004), kteří vychází z Wanna (2001), který poukazyval na to, že chuligáni pochází z nižších vrstev společnosti a jsou nevzdělaní se špatným zaměstnáním. Podotýkám „zčásti“, protože stejně jako v jiných subkulturách a celkově v běžném životě je plno jedinců, kteří neměli dětství vůbec lehké a u kterých absentuje vzdělání a kvalitní zaměstnání.

5.3.3 Zdroj rasismu ve fotbale – to jsou „Hooligans“

Stereotyp o tom, že skupiny fotbalových chuligánů jsou nejvíce smýšlejícím a projevujícím se prvkem na fotbalových stadionech je velmi jednoduchý. Chuligáni jsou nejvíce radikální skupinou, kteří se ve fotbale vyskytují a proč tedy nesvést jeden z nejhorší projevů, na ty nejhorší. Dílčí otázky, které měly reference k danému stereotypu, jsou:

1) Vymezujete se s partou vůči jiným etnickým skupinám?

Tomáš – „*Ano. Patří to k tomu.*“

Jakub – „*Jo. To tak prostě je. Není to tak, že bychom byli rasisti, nejsme rasistická skupina. Když se chová někdo v soupeřově týmu jako idiot, myslím tím hráče, tak mu to dáme sežrat pokřikama, ať je černý, žlutý, modrý, to je jedno. Zním ale skupiny chuligánů, kteří jsou něco jako ti, co jdou pouze za násilím, aniž by je zajímal klub. Tyhle akorát zajímá to, že napadají i diváky jiné barvy pleti, a to se prostě nedělá.*“

2) Jsou ve vaší skupině členové jiného etnika?

Tomáš – „*Nejsou. Spíš jde o to, že nikoho z cigánů, černochoů nebo jiných by nenapadlo se k nám přidat. Ale není to pravidlo, že k nám nesmí. Tím ale netvrdím, že by to u nás neměli ze začátku těžké. Popravdě si to nedokážu představit.*“

Jakub – „*Nikdy nebyli a nebudou. Nejde si to představit. Je to takové nepsané pravidlo.*“

3) Jaký je tvůj největší prohřešek proti zákonu?

Tomáš – „*Nikdy jsem neměl zatím oplétačky se soudem, protože mě nikdy nechytily. Možná je to kvůli tomu, že ještě nejsem úplně otrkaný. Každopádně nejhorší věc, co jsem udělal je, že jsem sundal tři cigány, kteří mi chtěli vzít šálu. Potom klasické vandalství jako házení dlažebních kostek na policejní auta, strkačky s policajtama, když jdeme na stadion a oni vytahují ty svoje směšné štíty a vodní děla a já nevím co všechno.*“

Zde se jednalo o velmi zvláštní část rozhovorů, protože ani jeden z informantů nebyl úplně konkrétní. Jisté je ale to, že se v rámci skupiny všichni vymezují vůči jiným etnikům. Pokud jsou přímo oni tím hlavním zdrojem rasismu na sportovních utkáních se také úplně z těchto výpovědí nedá potvrdit ani vyvrátit. Ve výsledku nejspíše záleží na skupině, jak to naznačil Jakub. Otázka a následná odpověď, kterou jsem neměl v plánu řadit do tohoto segmentu, se týká prohrěšků proti zákonu konkrétně od Tomáše. Ten se vyjádřil: „*Každopádně nejhorší věc, co jsem udělal je, že jsem sundal tři cigány, kteří mi chtěli vzít šálu.*“. Z Tomášovy verze pro označení Romů lze usoudit možná lehčí, možná těžší rasistický kontext. Frostdick (2005) ve své literatuře píše, že pokud chceme pochopit, případně objevit rasistický, či xenofobní kontext chuligánských skupin, je třeba se zaměřit na historii vzniku daných skupin. Jakubova výpověď pro mě byla trošku schizofrenní, jelikož nejdříve řekl, že se jako skupina vždy vyhrazovali proti jiným etnickým skupinám a následně tvrdil, že napadání ostatních diváků jiné barvy pleti je nepřijatelné. Tomáš byl velmi přímočarý a ihned potvrdil, že jeho skupina se vyhrazuje proti jiným etnikům a podle něho to k chuligánství patří. Na čem se oba informanti shodli je to, že ani jedna chuligánská skupina, ať už jejich, či jiná, nenabírá členy jiného etnika a oba dva podotkli, že si to neumí představit. Závěrem můžeme vyvodit, že byť chuligánské skupiny nemusí navenek rasistické a xenofobní znaky zcela projevovat, jejich pravidla prvky rasismu a xenofobie určitě mají.

5.3.4 Alkohol a drogy – bez toho to nejde

Předsudek o alkoholu, či jiných návykových látkách je často užíván v souvislosti s odůvodněním, proč se radikální fanoušci chovají tak, jak se chovají. Jedná se opět o velmi jednoduchou premisu, protože i řadový fanoušek případně divák, mohou pod vlivem návykových látek vykonávat věci, které vykonávají i fotbaloví chuligáni. Dílčí otázky, které měly reference k danému stereotypu, jsou:

1) Piješ alkohol, či užíváš jiné návykové látky?

Tomáš – „*To k fotbalu patří. Myslím tím pívko. Bez toho nejde skoro fandit. Rád si taky zahulím, vše se pak dělá uvolněněji a snadněji. Co se týče tvrdších věcí, tak v tom nejedu.*“

Jakub – „*Pivo. Podle mě základ fandění a patří to k tomu naprosto bezpodmínečně. Co se týče tvrdšího alkoholu, tak to se moc často nevidí, fakt jenom to pivo. Drogy jsou v naší skupině zakázané, fetáky nesnášíme a kdokoliv je bere a je v naší skupině, okamžitě je vyloučen.*“

Dostal jsem přesně odpovědi, které jsem čekal a které bych čekal od pravděpodobně většiny fotbalových fanoušků a diváků. Pivo je všudypřítomné a pro spousty lidí velmi důležitým pojítkem mezi zábavou a sportovním napětím. Zajímavá byla ale věta, kterou pronesl Jakub a to, že jeho skupina nestrpí narkomany a nesnáší je. Je to tedy možná další z nepsaných pravidel, že některé skupiny se vůči tvrdým drogám naprosto vymezují a opovrhují jimi. Nemůžeme s klidným svědomím říct, že alkohol způsobuje deviantní chování na sportovních událostech a závěrem je nutno říci, že je to velmi individuální, protože alkohol působí na každého trochu jinak a je jedno, zda je chuligán, či nikoliv. Teoretická část zmiňuje Frosdicka (2005), který poukazuje na to, že alkohol a násilí fotbalových chuligánů spolu přímo absolutně nesouvisí, a že násilné projevy a vandalismus se může projevit pod vlivem alkoholu i u řadového diváka či fanouška. Ani jeden informant neřekl, že by se opíjeli do němoty a na popud opilosti vykazovali deviantní chování. O alkoholu, konkrétně pivu, mluvili spíše jako o symbolu a o něčem, co k fotbalu zkrátka patří, což potvrdí i jakýkoliv jiný návštěvník zápasů, když nepočítáme chuligány. Co se týče dalších návykových látek, Jakub velmi rázně odmítl fakt, že někdo z jeho skupiny bere tvrdé drogy.

5.3.5 Fotbal a parta – nic víc, nic máň

Zde ani nejde o předsudek, ale spíše o snahu pochopit, jak moc je členství v chuligánské skupině pro dané jedince důležité a zda jim tím pádem zbývá čas na jiné aktivity. Zároveň se budu snažit rozklíčovat, zda chuligáni tíhnou k bojovým sportům, pokud už nějaké ty jiné aktivity vykonávají. Dílčí otázky, které měly reference k danému stereotypu, jsou:

1) Jaké jsou tvé jiné záliby?

Tomáš – „*Sem tam si zajdu na hokej, to ale jenom pokud je reprezentační přestávka a fotbal se nehraje. Po partě je asi mým hlavním žroutem času MMA. Jde to ruku v ruce s tím, co děláme s partou a do jakých akcí chodíme.*“

Jakub – „*Určitě moje práce, která je zároveň mým hobby. Auta, to je prostě moje radost. Primární je samozřejmě „chuligánka“.¹¹⁵ Potom samozřejmě thajský box, který mě udržuje v kondici, kterou potřebuju.*“

¹¹⁵ „chuligánka“ – tak Jakub nazývá svoji skupinu.

2) Ostatní v partě také dělají bojové sporty?

Tomáš – „*Je to velmi různé. Ti zkušenější už trénovat nechodí, protože nemusí a věří si. Mně jakožto mladšímu členovi to pomáhá v sebevědomí. Ale každý chuligán na světě byl alespoň jednou na tréninku něčeho takového.*“

Jakub – „*V dnešní době si troufnu říct, že 99 % chuligánů dělá nějakým způsobem bojové sporty. Vidiš to i v Oktagonu, že jo. Leo Brichta, Tadeáš Růžička, Matúš Juráček, to jsou bývalí chuligáni, ale díky tomu, že jsou profi zápasníci, museli přestat. U nás v „chuligance“ dělají bojové sporty skoro všichni, včetně mě.*“

Oba informanti poukázali na to, že chuligánství je pro ně aktivita číslo jedna. Není to ale tak, že je to jediná náplň jejich volného času a oba se shodli, že jedním z dalších důležitých a oblíbených hobby jsou pro ně bojové sporty. Konkrétně pro Tomáše MMA a pro Jakuba thajský box. Otázkou na bojové sporty jsem chtěl odhalit novodobý fenomén, že chuligáni často k bojovým sportům tíhnou a jak naznačil Jakub, jsou to i bojovníci na profesionální úrovni, kteří k tomuto životnímu stylu tíhnou. Můžeme potvrdit fakt, že chuligáni z velké části tíhnou k bojovým sportům, a to i na profesionální úrovni, o kterých vypovídá i následující úryvek internetového článku: „*Střety fotbalových fanoušků nejsou ničím neobvyklým. Jednotlivé tábory si vždy sjednají pravidla, počet zúčastněných, termín či místo a může se jít na věc. Nicméně do jedné z bitek se nyní zapojily dvě hvězdy organizace Oktagon. Jmenovitě se jedná o talenty Lea Brichtu a Tadeáše Růžičku, kteří se zúčastnili bitky slávistů proti příznivcům Opavy. Oba se rvali za sešívání.*“¹¹⁶

¹¹⁶ Internetový portál ruik.cz. Na fotbal nesmíš. Dva zápasníci Oktagonu se zúčastnili bitky chuligánů. Co na to Novotný? [online]. 15.12.2020 [cit. 2023-3-12]. Dostupný z [www: https://www.ruik.cz/dva-zapasnici-oktagonu-se-zucastnili-bitky-chuliganu-co-na-to-novotny/](https://www.ruik.cz/dva-zapasnici-oktagonu-se-zucastnili-bitky-chuliganu-co-na-to-novotny/)

5.3.6 Proč? – adrenalin, čest a oddanost

Další výzkumný segment se bude snažit vypátrat motiv a důvod, proč chuligáni dělají to, co dělají a co je na tom tolik baví. V literatuře se často píše o tom, že jejich členové v těchto skupinách nachází něco, co jinde neměli, a to je sounáležitost a možnost někam patřit a být respektován. Často se mluví i o závislosti na extrémních situacích v podobě značného návalu adrenalinu a možnosti projevit sám sebe. Dílčí otázky, které měly reference k danému stereotypu, jsou:

1) Jaké jsi měl dětství?

Tomáš – „...*Necítil jsem se ale dobře v tom kolektivu. Nepatřil jsem tam. Všichni mi přišli takoví dětinští, řešili věci, které mě vůbec nezajímaly a tím pádem jsem nezapadal. Můj jediný kamarád byl strýc, protože s tím jsem se mohl aspoň bavit o fotbale a později samozřejmě o Baníku.*“

2) Považuješ se za fotbalového chuligána?

Tomáš – „*Ano, a jsem na to pyšný.*“

Jakub – „*Ano.*“

3) Jaký máš vztah ke klubu, který podporuješ?

Tomáš – „*Miluju ho. Na světě není nic, co bych miloval víc. Strýc byl celoživotním fanouškem Baníku a v deseti letech mě vzal poprvé s sebou. Hned mě uchvátila ta atmosféra, ta podpora, ta oddanost a to, že si na ty tribuny mohl stoupnout kdokoliv a každý každého vnímal stejně, prostě jako fanouška Baníku.*“

4) Co tě nejvíce vzrušuje na tom být „chuligán“?

Tomáš – „*Určitě adrenalin a pocit svobody. Pocit, že dělám něco, co má smysl a s lidmi, kterým na mě záleží stejně jako mně na nich.*“

Jakub – „*Adrenalin a překonání strachu. Není to rozhodně pro každého a když v sobě nemáš bojovníka, není to nic pro tebe. Potom určitě podpora klubu v hledišti, když už nemůžeš být na hřišti. Snažíš se ten tým vyhecovat a povzbudit neustálým zpíváním chorálů. Rivalita mezi kluby a fanoušky a chceš ukázat, že jsi lepší.*“

V segmentu o tom, proč informanti tíhnou k životu fotbalového chuligána se nám střetávají dva pohledy. Tomáš se do chuligánství ponořil kvůli tomu, že se svými vrstevníky

nemohl najít společnou řeč a komfort, kterého chce dosáhnout každý člověk, a tím je někam patřit, našel Tomáš v jádru chuligánské skupiny. U Tomáše můžeme mluvit o formě deprivace ve školním prostředí, kdy si nemohl najít kamarády a místo, kam by patřil a cítil se prospěšný. To místo našel právě v jádru kotle Baníku Ostrava. Konkrétně mluvíme o deprivaci separační, kterou popisují v teoretické části z literatury Mikšíka (2005), který mluví o dané formě deprivace jako o frustraci prostředí daným jedincem, kdy jedinec se cítí osamocen, i když se nachází ve společnosti lidí. V teoretické části v souvislosti s deprivacemi z literatury Mikšíka (2005) se dá na Tomášův případ aplikovat i deprivace pocitu bezpečí, která pojednává o tom, že jedinec má pocit, že nikam nepatří a nemá v nikom ve svém kolektivu podporu. Oba dva informanty spojuje touha po adrenalinu a překonání strachu. Jak již bylo nastíněno v teoretické části, jedná se o primární příčiny, proč se jedinci upínají k takovému způsobu života a zde se to potvrdilo. Konkrétně můžu potvrdit Mareše a kol. (2004) vycházející z Wanna (2001), který říkal, že chuligáni vyhledávají vzrušující a nebezpečné situace. Za zmínku stojí určitě i snaha projevovat svoji maskulinitu, kterou nepřímo naznačil Jakub tím, že zdůraznil rivalitu mezi kluby a fanoušky, kdy se každá skupina snaží být lepší, silnější a drsnější než druhá skupina. Touha někam patřit, adrenalin, překonání strachu, ale i láska ke klubu, kterou informanti projevili. To jsou vše důvody, proč se vydali na dráhu fotbalových chuligánů. Informanti se jednoznačně a bez váhání přiznali, že se považují za fotbalové chuligány.

5.3.7 Bitky a policie – denní chleba „hooligans“

Poslední segment se bude zabývat odkrytím největších, nejbrutálnějších a nezapomenutelných bitek, či přestupků daných informantů. Padne i otázka, která se bude týkat chuligánů a jejich vztahů s policií, které jsou mnohdy ještě více napjaté než vztahy s nepřátelskými skupinami. Dílčí otázky, které měly reference k danému stereotypu, jsou:

1) Jaký je tvůj největší prohřešek proti zákonu?

Tomáš – *„Nikdy jsem neměl zatím oplétačky se soudem, protože mě nikdy nechytili. Možná je to kvůli tomu, že ještě nejsem úplně otrkaný. Každopádně nejhorší věc, co jsem udělal je, že jsem sundal tři cigány, kteří mi chtěli vzít šálu. Potom klasické vandalství jako házení dlažebních kostek na policejní auta, strkačky s policajtama, když jdeme na stadion a oni vytahují ty svoje směšné štíty a vodní děla a já nevím co všechno.“*

Jakub – *„Určitě podmínka klasifikovaná jako těžké ublížení na zdraví. Šli jsme ze zápasu močit ke stromu, normální věc, co dělají všichni. Tři policajti šli k nám a chtěli nás*

zatknout za močení na veřejnosti. Smáli se nám, strkali do nás, tak jsem jednomu dal loket, šel k zemi. “

2) Byl jsi někdy součástí „chuligánské“ bitky na poli?

Tomáš – *„Zatím ne. Ještě si na to nevěřím, ale určitě se na to chystám, byla by to pocta. “*

Jakub – *„Ano byl. Největší, co jsem byl je dvacet proti dvaceti. Je to domluvená akce, která má pravidla. Když někdo leží na zemi a vzdá se, musíš ho nechat, jinak dostaneš bídu i od svojí skupiny. “*

3) Jaký máš názor na policejní složky?

Tomáš – *„A.C.A.B. Jsou to ****. O nás se vykládá, že jsme zvířata, co se neumí chovat. Co jsou pak oni? Nesnáším je víc než některé ostatní party. “*

Jakub – *„To snad ani nemusím komentovat. Je to banda ****. V den zápasu je to nejnenáviděnější skupina na stadionu, ještě víc než skupina soupeře. Cokoliv malého uděláme, to trestají tisíckrát tolik. I když jdeme jenom po ulici a zpíváme chorály, nikdy se nestane, že nějaký policajt aspoň nezatlačí štítem bezdůvodně do jednoho z našich. Pak se to už semele a jsme my ti špatní. “*

V tomto segmentu mi nešlo o potvrzení, či vyvrácení nějakého stereotypu, ale šlo mi o moji vlastní zvědavost zjistit, co nejhoršího daní informanti ve své chuligánské kariéře provedli. Jedna věc, kterou můžeme potvrdit, je obecná nenávisť policejních složek nejspíše všemi chuligány na světě.

5.4 Shrnutí výzkumné části

Chuligáni, stejně jako každá radikální a extremistická subkultura, trpí na předsudky a stereotypy ze strany veřejnosti, médií, ale i odborné literatury. Cílem mého výzkumu nebylo generalizovat a snažit se najít obecné teze, které by se snažily potvrdit, či vyvrátit stereotypy chuligánů. Cílem mého výzkumu bylo snažit se mezi nimi najít natolik zajímavé příběhy, které buď budou plně rozporovat dané stereotypy, případně je budou plně potvrzovat. A podařilo se mi najít od každého něco. Moje výzkumné šetření by se dalo shrnout do jedné věty, která pokud by měla nést název, někde by se v něm objevilo slovo „klišé“. Neházejme všechny do jednoho pytle. Byť literatura poukazuje na případy chuligánů, kteří jsou z bezproblémových rodin, s dobrým zaměstnáním a kvalitním vzděláním, ve většině případech se o chuligánech mluví jako o neandrtálcích, kteří neumí myslet. Podařilo se mi mezi chuligány najít dva výjimečné případy. Jakub je ostřílený člen a vůdce chuligánské skupiny, zatímco Tomáš se za použití armádní terminologie zdá spíše jako „zelenáč“. Oba dva mají společné to, že neměli těžké dětství z hlediska materiálního zajištění, a přesto je tento životní styl láká. Oba dva mají společné to, že jsou inteligenčně na velmi vysoké úrovni. Ovšem ten největší předsudek týkající se fotbalového chuligánství byl oběma informanty smeten ze stolu rychlostí blesku. Jedná se o předsudek, který tvrdí, že chuligány nezajímá tým, za který se perou a dělají to, co dělají. Informanti mají ke klubu citovou vazbu na úrovni největších fotbalových fanoušků a je to podle mě věc, která oba dva informanty nejvíce spojuje. Oba dva tedy vyvrací ty nejobecnější a nejzbrklejší předpoklady k tomu být chuligán, a právě proto jsem zvolil tyto dva případy k tomu, abych ukázal, že i v takto negativně vnímané subkultuře se dají najít výjimky lidí, kteří jsou zcela běžnými a normálními občany a pohybují se mezi námi.

Na závěr bych chtěl poděkovat oběma informantům za profesionální spolupráci a ochotu, se kterou do rozhovoru šli.

Závěr

Fotbalové chuligánství je velmi rozmanité a kontroverzní. I po několikaměsíčním studování této problematiky, kterou jsem denně zkoumal, analyzoval a četl kvanta literatury, mohu říci, že se jedná o jev, který je právem považován za maximálně neakceptovatelný. Chuligánství ničí dobré jméno každého sportu, ve kterém subkultury „hooligans“ operují a mnohdy následky jejich činů odnáší nevinní lidé. Ať už to jsou policisté, ale převážně řadoví diváci, či fanoušci, kteří byt' podporují daný klub mnohdy i větší vášní než „hooligans“, oni dostanou zákaz na vstup na další zápas stejně jako chuligáni, pokud je trest plošného rázu. Řadoví diváci i fanoušci nemohou s klidným svědomím vzít na zápasy své děti. Řadoví diváci i fanoušci se musí každým okamžikem ohlížet, zda na ně neletí petarda nebo dlažební kostka. A každý, kdo nepatří mezi chuligány, se musí po zápase obávat, kdo je za rohem může čekat.

I když pochopíme chuligánství v kontextu jeho projevů, příčin a historie, k čemu to všechno bude, když nebudou učiněny řádné preventivní kroky a opatření? Tímto apeluji na situaci v České republice. O chuligánství se mluví především skrze komerční média a dozvídáme se o něm z úst novinářů, což je neakceptovatelné. V České republice musí být proti chuligánství zaveden řádný právní úřad, který o této problematice musí veřejně mluvit. A když už to nebude přímo úřad, musí jednat Fotbalová asociace České republiky – FAČR. Musí jednat v rámci veřejného vystupování proti chuligánství, musí zlepšit zabezpečení fotbalových zápasů na českém území a musí učinit preventivní opatření, jak předcházet tomuto jevu u skupin s největší pravděpodobností se k chuligánům přidat a těmi jsou už mladí teenageři. Je třeba o této problematice edukovat již děti na druhém stupni základní školy.

Výzkumná část ukazuje, že v chuligánské skupině si informanti našli nový domov a místo, kam konečně mohou patřit. Většině chuligánských skupin se nedá mít za zlé jedna věc, kterou disponují i fotbaloví fanoušci – láska ke klubu. Tu vyzdvihli oba dva informanti a svoje agresivní chování mnohdy popisovali jako závislost na adrenalinu. Chuligánství je společensky přijatelné do míry, kdy neublíží lidem kolem, což bohužel s jeho charakterem není časté a je to spíše naopak.

Seznam literatury

1. 518, Vladimír a Karel VESELÝ. *Kmeny: [současné městské subkultury]*. V Praze, 2011. ISBN 978-809-0397-323.
2. DUNNING, Eric, Patrick J. MURPHY a John WILLIAMS. *The Roots of Football Hooliganism*. Routledge, 1987. ISBN 9781138989894.
3. FROSDICK, Steve a Peter MARSH. *Football Hooliganism*. Willan, 2005. ISBN 9781843921295.
4. CHMELÍK, Jan. *Symbolika extremistických hnutí*. Praha: Armex, 2000. ISBN 80-862-4414-8.
5. MAREŠ, Miroslav, Marek SUCHÁNEK a Josef SMOLÍK. *Fotbaloví chuligáni: evropská dimenze subkultury*. Brno: Centrum strategických studií, 2004. ISBN 80-903-3330-3.
6. MIKŠÍK, Oldřich. *Hromadné psychické jevy: (psychologie hromadného chování)*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0930-4.
7. NIKL, Jaroslav, VOLEVECKÝ, Petr. *Divácké násilí*. 1. vyd. Praha: PA ČR, 2007. 66 s. ISBN 978-80-7251-249-2.
8. OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti* [online]. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010. ISBN 978-80-87240-33-5.
9. SMOLÍK, Josef. *Fotbalové chuligánství: historie, teorie a politizace fenoménu* [online]. Karlovy Vary: Zdeněk Plachý, 2008. ISBN 978-80-903556-3-7.
10. SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2907-7.
11. ŠIFTA, Miroslav. *Víc než jen zápas: fotbalová derby v Anglii*. Praha: P3K, 2022. ISBN 978-80-7667-030-3.
12. SLEPIČKA, Pavel, Václav HOŠEK a Běla HÁTLOVÁ. *Psychologie sportu*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1602-5.
13. Trestní zákoník č.40/2009 Sb.

Internetové zdroje

1. Anglie: Profil Chelsea Headhunters. *Hooligans.cz* [online]. 2013 [cit. 2022-12-19]. Dostupné z: <http://hooligans.cz/reports/foreign/44-eng/2508-anglie-profil-chelsea-headhunters>
2. *Antifa.cz* [online]. 1996 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://antifa.cz/>
3. *ECPS – European centre for populism studies* [online]. [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://www.populismstudies.org/Vocabulary/white-pride/>
4. INGLE, Sean a Mark HODGKINSON. When did football hooliganism start?. In: *The Guardian* [online]. Spojené království: The Guardian, 2001 [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/football/2001/dec/13/theknowledge.sport>
5. Internetový portál *iDNES.cz/sport*. Na fotbal nesmíš. Jak lze v Česku dosáhnout zákazu vstupu na stadion [online]. 11.3.2019 [cit. 2023-3-12]. Dostupný z [www: https://www.idnes.cz/fotbal/prvni-liga/zakaz-vstupu-na-stadion-sparta-plzen-chuligani-svetlice-policie.A190311_142358_fotbal_min](http://www.idnes.cz/fotbal/prvni-liga/zakaz-vstupu-na-stadion-sparta-plzen-chuligani-svetlice-policie.A190311_142358_fotbal_min)
6. Internetový portál *ČT24*. Potřebujeme speciální zákon, zní z fotbalového světa po násilnostech na Spartě [online]. 10.4.2019 [cit. 2023-3-12]. Dostupný z [www: https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2783531-potrebujeme-specialni-zakon-zni-z-fotbaloveho-sveta-po-nasilnostech-na-sparte](http://www.ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2783531-potrebujeme-specialni-zakon-zni-z-fotbaloveho-sveta-po-nasilnostech-na-sparte)
7. Internetový portál *ruik.cz*. Na fotbal nesmíš. Dva zápasníci Oktagonu se zúčastnili bitky chuligánů. Co na to Novotný? [online]. 15.12.2020 [cit. 2023-3-12]. Dostupný z [www: https://www.ruik.cz/dva-zapasnici-oktagonu-se-zucastnili-bitky-chuliganu-co-na-to-novotny/](http://www.ruik.cz/dva-zapasnici-oktagonu-se-zucastnili-bitky-chuliganu-co-na-to-novotny/)
8. JANÁK, Dušan. *Vybrané metody výzkumu* [online]. Opava, 2018 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: https://is.slu.cz/el/fvp/leto2021/UVSRPHK016/um/VYBRANE_METODY_VYZKUMU.pdf
9. KAMALI, Saadiq. Hooliganism in English Football. *Bleacher Report* [online]. 2008 [cit. 2022-12-01]. Dostupné z: <https://bleacherreport.com/articles/38025-hooliganism-in-english-football>

10. KING, Anthony. The Postmodernity of Football Hooliganism. *The British Journal of Sociology* [online]. 1997, 48 (4), 576-593 [cit. 2023-04-12]. Dostupné z: doi: <https://doi.org/10.2307/591597>
11. MARSH, FOX, CARNIBELLA, MCCANN, Football violence and hooliganism in Europe http://www.sirc.org/publik/football_violence.pdf
12. SMOLÍK, Josef. *Bezpečnostní aspekty fotbalového chuligánství* [online]. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva, 2018 [cit. 2023-04-12]. ISBN 978-80-8185-029-5. Dostupné z: https://www.researchgate.net/profile/Josef_Smolik/publication/333867512_Bezpecnostni_aspekty_fotbaloveho_chuliganstvi/links/5d0b7537458515ea1a73afda/Bezpecnostni-aspekty-fotbaloveho-chuliganstvi.pdf
13. WORTHINGTON, Daryl. A History of British Football Hooliganism. In: *Goodnews* [online]. Goodnews, 2016 [cit. 2022-11-20]. Dostupné z: <https://www.newhistorian.com/2016/06/16/history-british-football-hooliganism/6662/>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Karel Penc
Katedra:	Katedra antropologie a zdravotní vědy
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Martina Cichá, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Subkultury hooligans
Název v angličtině:	Subcultures hooligans
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce se zabývá problematikou výskytu fotbalových chuligánů jak v České republice, tak ve světě. Teoretická část popisuje fenomén fotbalového chuligánství v mnoha důležitých aspektech. První pomyslná část se věnuje příčinám a projevům „hooligans“. Další část zpracovává v krátkosti jejich historický vývoj v zemi, kde tento fenomén vznikl – Velká Británie – a následně i popisuje situaci v České republice z hlediska historie a současnosti. Nakonec nechybí ani prevence a opatření. Výzkumná část je postavena na základech rozhovorů s dvěma členy chuligánských gangů v České republice. Cílem výzkumné části je snaha o potvrzení, či vyvrácení všech stereotypů, předpokladů a tezí ať už z odborné literatury nebo médií. Výzkumná část se určitě nesnaží o generalizování a převádění závěrů na většinu fotbalových chuligánů, ale díky charakteru výzkumu se snaží o bližší pochopení menšího počtu informantů v souladu se stereotypy a předpoklady.</p>
Klíčová slova:	hooligans, fotbalové chuligánství, subkultura, historie chuligánství, prevence, agrese, rasismus

Anotace v angličtině:	<p>The bachelor thesis deals with the issue of football hooligans in the Czech Republic and in the world. The theoretical part describes the phenomenon of football hooliganism in many important aspects. The first imaginary part is devoted to the causes and manifestations of "hooligans". The next part briefly discusses their historical development in the country where the phenomenon originated - Great Britain - and then describes the situation in the Czech Republic in terms of history and the present. Finally, prevention and measures are also included. The research part is based on interviews with two members of hooligan gangs in the Czech Republic. The aim of the research part is to try to confirm or refute all stereotypes, prejudices and theses, whether from professional literature or the media. The research part certainly does not attempt to generalise and transfer the conclusions to the majority of football hooligans, but due to the nature of the research, it seeks a closer understanding of a smaller number of informants in line with stereotypes and prejudices.</p>
Klíčová slova v angličtině:	hooligans, football hooliganism, subculture, history of hooliganism, prevention, aggression, racism
Rozsah práce:	67 stran
Jazyk práce:	Český jazyk